

# کارنامه تحقیقات کووید-۱۹

در مرکز تحقیقات سیاستگذاری سلامت

فروردین تا آذر ۱۳۹۹



## پیشگفتار

جهانگیری کووید-۱۹ در مدت کوتاهی چهره جهان را تغییر داد و بر همه جنبه‌های تمدن موجود بشری تأثیر گذاشت. بیماری جدیدی که حتی در خصوص منشأ آن تردیدآفرینی می‌شد و هر روز جنبه‌های جدیدی از آن آشکار می‌شد؛ ابهام آفرین، ترسناک و فلاکت‌بار می‌نمود. سیاست‌گذاران در مصاف با این ویروس در بسیاری از نقاط جهان، به ویژه در شروع این همه‌گیری کارنامه درخشانی از خود بروز ندادند. از انکار و ساده‌پنداری گرفته تا اقدامات بی‌نتیجه، پرهزینه و غیر مستند. همچنین، بی‌توجهی به اقدامات ساده پیشگیرانه از قبیل استفاده از ماسک و فاصله‌گذاری اجتماعی در این دوره فراوانند. در کنار این سردرگمی، بازار شایعات و خرافه‌ها نیز بخصوص در بستر شبکه‌های اجتماعی سرعت گسترش یافت.

جامعه ایرانی نیز از این وضعیت مستثنی نبوده و نیست. شرایط جنگ اقتصادی و نابرابری‌ها از یک سوء و تحریم‌های ظالمانه از سوی دیگر در کنار سردرگمی، ساده‌پنداری و فقدان نگاه بلندمدت بویژه در آغاز این همه‌گیری، شرایط را بسی برای کشور دشوارتر کرد. مدیریت کلان کشور مدت‌ها طول کشید تا به میدان آید و حامی واقعی نظام سلامت باشد. ضمن اینکه از داشته‌های خود در زمینه مشارکت‌های مردمی و خیرین و نیروهای جهادی در کنار شبکه بهداشتی درمانی کشور نیز در ابتدا به خوبی استفاده نکردیم و فرصت‌هایی را از دست دادیم.

در چنین هم‌بافتی، تحقیقاتی که بتواند مبنای شناخت بهتر بیماری و ابعاد مختلف آن قرار گیرد بسیار ارزشمند می‌نمود. مرکز تحقیقات سیاست‌گذاری سلامت با بضاعت اندک خود بویژه در زمینه پشتیبانی تلاش کرد تا از شروع این همه‌گیری با تولید مستندات علمی در این عرصه کمک کند. حاصل این تلاش طاقت‌فرسا و بدون پشتوانه مالی، مقالاتی است که در این مجموعه برخی از آنها ارائه می‌شوند. امید است این مجموعه بتواند به تعامل آگاهانه ما با این شرایط جدید که در عین مخاطره آمیز بودن، ضعف‌های پنهان قبلی نظام‌های اجتماعی و سلامت را در جهان آشکار کرد، کمک بنماید.

**دکتر کامران باقری لنکرانی**

**رئیس مرکز تحقیقات سیاست‌گذاری سلامت**

**استاد ممتاز دانشگاه علوم پزشکی شیراز**

**عضو پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران**

۴	بررسی سطح ایمنی سرمی در برابر کرونا.....
۶	تداخلات خطرناک داروهای گوارشی با درمان‌های تجربی کووید-۱۹.....
۷	نانوسیستم بسیار حساس به منظور ردیابی دقیق کرونا ویروس جدید.....
۸	آندوسکوپی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹.....
۱۰	استاتین در بیماران مبتلا به کووید-۱۹.....
۱۲	دارو درمانی برای کاهش بزاق و تولید قطرات به منظور کاهش احتمال انتقال کووید-۱۹.....

۱۴	نقش بیماری‌های همراه و پیش‌بینی‌کننده‌های بالینی در بیماران شدیدتر کووید-۲۰۱۹.....
۱۵	نقش پروفایل سایتوکاین و لنفوسیت‌ها در شدت بیماری کووید-۱۹.....
۱۶	خطر انتقال کووید-۱۹ و پروتکل‌های محافظتی در دندانپزشکی.....
۱۷	مشکلات سلامت روان ارائه‌کنندگان خدمات سلامت در مواجهه با کووید-۱۹.....
۱۸	مقایسه یافته‌های آزمایشگاهی بیماران کووید-۱۹ شدید در مقایسه با غیر شدید.....
۱۹	بررسی فارماکولوژیکال و غیر فارماکولوژیکال مطالعات انجام شده در ارتباط با بیماری کووید-۱۹.....
۲۰	مقایسه دارودرمانی کووید-۱۹ بین دو کشور ایران و سوئیس.....

۲۲	بررسی آگاهی و نگرش مادران باردار در خصوص کووید-۱۹.....
۲۴	بررسی آگاهی، نگرش، درک خطر و عملکرد افراد بالغ شهر شیراز در خصوص کووید-۱۹.....
۲۵	خشونت خانگی و عوامل مرتبط با آن در دوران همه‌گیری کووید-۱۹.....
۲۶	ارتباط بین اختلال کیفیت خواب و کنترل خشم در دوران همه‌گیری کرونا.....
۲۷	ارزیابی فرسودگی شغلی پرستاران و عوامل مرتبط در دوران همه‌گیری کرونا.....
۲۸	وضعیت سلامت روان در همه‌گیری کووید-۱۹ در استان فارس.....
۲۹	بررسی اثر ارتباط خطر و درک خطر بر مشارکت مردم جهت حفاظت و پیشگیری از ابتلا به کووید-۱۹.....
۳۰	مرگ در کارکنان نظام سلامت به دلیل کووید-۱۹.....
۳۱	چالش گروه‌های محروم جامعه و دسترسی آنها به مراقبت سلامت.....
۳۲	پیروی از رفتارهای پیشگیرانه به دنبال شیوع کووید-۱۹ در ایران.....
۳۳	بررسی اثرات اقتصادی کووید-۱۹ بر خانوارهای ایرانی.....
۳۴	تقاضا برای واکسن کووید-۱۹ و گزینه‌های سیاستی مرتبط با آن.....
۳۵	گروه‌های اولویت دار برای واکسیناسیون ویروس کرونا.....
۳۶	سرمایه اجتماعی ایران در مواجهه با کووید-۱۹.....
۳۷	نگرانی‌های رایج به دنبال شیوع کووید-۱۹ در ایران.....
۳۸	نگرش عمومی به منابع شکل‌گیری شایعه در مورد همه‌گیری کووید-۱۹.....
۳۹	بررسی سرشت و منش شخصیتی افراد مسموم با متانول در شهر شیراز.....
۴۰	انتظارات شهروندان از دولت در پاسخ به همه‌گیر کووید-۱۹.....
۴۱	تجارب پرستاران به دنبال پاندمی کووید-۱۹ در ایران.....
۴۲	کووید-۱۹ و افراد دارای ناتوانی: دیدگاه‌هایی از ایران.....
۴۴	اصلاح نظام سلامت به دنبال همه‌گیری کووید-۱۹.....
۴۶	بررسی دیدگاه مردم نسبت به مدیریت دولت در بحث کووید-۱۹.....
۴۷	ارزیابی نگرانی‌های بیماران و بروز ابتلا به کووید-۱۹ در بین بیماران التهابی روده.....
۴۸	شروع پاندمی کووید-۱۹ در ایران چه موقع بود؟.....
۴۹	بررسی افسردگی، اضطراب و استرس ماران باردار در خصوص کووید-۱۹.....
۵۰	بررسی عملکرد مسئولین بیمارستانی و دانشگاه علوم پزشکی شیراز در دوره کرونا.....
۵۲	تعیین آگاهی و عملکرد جامعه در زمینه مراقبت کووید-۱۹.....
۵۳	اطلاع‌رسانی و مراوده خطر و جلب مشارکت مردم در اپیدمی‌ها.....

## اعضای هیأت علمی مرکز تحقیقات سیاست‌گذاری سلامت (به ترتیب حروف الفباء)

دکتر کامران باقری لنکرانی، استاد ممتاز، فوق تخصص گوارش

دکتر پیام پیمانی، استادیار، متخصص فارماکولوژی (فارماکوپیدمیولوژی)

دکتر حسن جولایی، استادیار، دکترای تخصصی سیاست‌گذاری سلامت

دکتر سید تقی حیدری، دانشیار، دکترای تخصصی آمار زیستی

دکتر سولماز قهرمانی، استادیار، متخصص پزشکی اجتماعی

دکتر نجمه مهارلویی، دانشیار، متخصص پزشکی اجتماعی

دکتر بهنام هنرور، دانشیار، متخصص پزشکی اجتماعی

دکتر احمد کلاته ساداتی، استادیار، دکترای جامعه‌شناسی (هیأت علمی پاره‌وقت)

## کارشناسان پژوهشی مرکز (به ترتیب حروف الفباء)

خانم مریم اکبری، دانشجوی دکترای پژوهشی

دکتر رضا تبریزی، دکترای تخصصی اپیدمیولوژی

آقای محمدرضا رحمانیان حقیقی، کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی

دکتر لیلا زارعی، دکترای تخصصی اقتصاد و مدیریت دارو

دکتر سعید شهابی، دکترای تخصصی سیاست‌گذاری سلامت

دکتر سیده زهرا قائمی، دانشجوی پسادکتر

## فصل اول: مطالعات بالینی

## بررسی سطح ایمنی سرمی در برابر کرونا در پرسنل بیمارستانی شهر شیراز

دکتر بهنام هنرور، دکتر مجید پاکدین

۴ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

شناسایی موارد بی علامت یا کم علامت کووید-۱۹ به منظور انجام اقدامات پیشگیرانه در محیط‌های پرخطر (نظیر بیمارستان) ضروری می‌باشد. برای رسیدن به این هدف می‌توان از تست‌های سرولوژی بهره برد. کادر درمان بیمارستان‌ها به علت ماهیت حرفه، از لحاظ ابتلاء به این بیماری جز مشاغل پرخطر محسوب می‌شوند. همچنین این را باید در نظر داشت که این گروه در معرض اختلالات عصبی ناشی از نگرانی در مورد ابتلاء به کرونا نیز قرار می‌گیرند. در نتیجه، بررسی سرولوژیک ایمنی می‌تواند نگرانی آنها در مورد ابتلاء به این بیماری را برطرف نماید که در ماه‌های جاری (فصل پاییز و زمستان) به علت همزمانی شیوع ویروس کرونا و آنفلوآنزا، کادر درمان بیمارستان‌ها بار زیادی را متحمل می‌شوند. بنابراین بررسی ایمنی سرولوژیک و شناسایی فاکتورهای خطر ابتلاء به کرونا در این گروه ضروری به نظر می‌رسد تا بتوان با اتخاذ سیاست‌های مناسب از گسترش ابتلا به کرونا بین آنها جلوگیری کرد. برای رسیدن به این منظور می‌توان از تست سرولوژیک IgG که شناسنده‌ی مناسبی جهت تخمین ایمنی بلند مدت در برابر ویروس کرونا می‌باشد، استفاده کرد.

### روش مطالعه

در این مطالعه مقطعی، بیمارستان‌های علی اصغر و شهید دستغیب شیراز به عنوان مرجع جهت نمونه‌گیری انتخاب شدند. از کادر درمان این دو بیمارستان دعوت شد که در صورت تمایل در این طرح شرکت کنند. در نهایت، ۴۹۴ نفر از پرسنل درمان این دو بیمارستان در طرح شرکت نمودند. به شرکت‌کنندگان پرسشنامه‌ای حاوی سؤالات مربوط به حرفه‌ی شغلی، دموگرافیک، سابقه‌ی داشتن بیماری زمینه‌ای، سابقه‌ی ابتلاء به کرونا یا داشتن علائم مربوط به آن در ۶ ماه گذشته داده شد. همچنین از آنها خواسته شد در صورت انجام سی تی اسکن یا RT-PCR به علت شک داشتن به کرونا، نتایج آنها را ارائه نمایند. علاوه بر این، در مورد آگاهی آنها از اقدامات پیشگیرانه و میزان رعایت آنها پرسیده شد. از هر شرکت‌کننده نمونه‌ی خون جهت انجام تست سرولوژیک anti-SARS-CoV2 IgG گرفته شد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

۵،۸ درصد از پرسنل درمانی شرکت‌کننده در طرح از لحاظ تست سرولوژی انجام شده، در برابر کرونا ایمنی داشتند (۶،۴ درصد از پرسنل درمانی شرکت‌کننده در طرح بیمارستان علی اصغر و ۵،۲ درصد از پرسنل درمانی شرکت‌کننده در طرح بیمارستان شهید دستغیب). از بین شرکت‌کنندگانی که از قبل تست PCR آنها مثبت گزارش شده بود، ۲۱ درصد تست سرولوژی آنها در

این طرح مثبت شد. از بین شرکت کنندگانی که از قبل سی تی اسکن آنها مثبت گزارش شده بود، ۳۳ درصد تست سرولوژی آنها در این طرح مثبت شد.

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

اگرچه تاکنون درمان تأیید شده‌ای برای بیماری کووید-۱۹ یافت نشده است، داروهای متعددی نظیر کلروکین، ترکیباتی از lopinavir/ritonavir و darunavir/cobicistat برای این دسته از بیماران بر اساس مطالعات و راهنماهای بالینی مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این مطالعه تلاش شده است تا تداخل این دسته از داروها با داروهای گوارشی مورد بررسی قرار بگیرند.

### روش مطالعه

این مطالعه حاصل بررسی یافته‌های منتشر شده در ارتباط با تداخلات داروهای گوارشی و درمان‌های مورد استفاده برای بیماران کووید-۱۹ و همچنین تجارب بالینی نویسنده می‌باشد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بخش قابل توجهی از بیماران کووید-۱۹ شکایات شدید گوارشی دارند. حداکثر ۳,۸ درصد از اسهال شدید شکایت دارند، این در حالیست که حالت تهوع و استفراغ در ۵ درصد از بیماران گزارش شده است که معمولاً با داروهای ضد استفراغ و ضد اسهال کنترل می‌شوند. فعل و انفعالات بسیاری از این عوامل با درمان‌های ضد ویروسی تجربی می‌تواند کاملاً خطرناک بوده و حتی احتمال ایجاد مرگ را هم دارد. داروی prokinetic و ضد استفراغ domperidone می‌توانند منجر به تعامل خطرناکی با داروهای lopinavir/ritonavir و darunavir/cobicistat شوند. از همین رو، از مصرف همزمان آنها باید خودداری شود. مصرف همزمان domperidone با کلروکین نیز نیاز به پایش و نظارت دقیق دارد. Ondansetron دیگر داروی ضد استفراغ متداول است که ممکن است دارای تداخلات عمده‌ای با هر سه عامل باشد. Loperamide همچنین ممکن است تداخلات مهمی با درمان‌های ترکیبی ذکر شده داشته باشد. نگرانی عمده در بیشتر این تعاملات طولانی شدن فواصل QT و PR در نوار قلب با افزایش بعدی خطر آریتمی است که می‌تواند کشنده باشد. در صورت لزوم، استفاده از dimenhydrinate به عنوان ضد استفراغ و hyoscine برای اسهال شدید، می‌تواند در این بیماران به عنوان یکی از مطمئن‌ترین ترکیبات توصیه شود. برای جلوگیری از تداخلات احتمالی که ممکن است کشنده باشند، توصیه می‌شود که از نزدیک به همه نسخه‌های دارویی در این بیماران نظارت جدی وجود داشته باشد.



## نانوسیستم بسیار حساس به شناسایی گلیکوپروتئین ویروسی به منظور ردیابی دقیق SARS-CoV-2 در محیط‌های

### بیولوژیکی/غیربیولوژیکی

دکتر سید علیرضا هاشمی، دکتر نادر بهبهان، دکتر سونیا بحرانی، دکتر کامران باقری لنگرانی و سایر همکاران

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

انتقال سریع ویروس‌هایی مانند SARS-CoV-2 و جهش‌های گاه به گاه آنها به دلیل فعالیت‌های انسانی و تغییرات آب و هوایی/زیست محیطی توسط بشر، منجر به ایجاد چالش‌های مخرب جهانی شده است. کنترل این عوامل بیماری‌زا که به سرعت قابل انتقال می‌باشند نیازمند اقدامات تشخیصی عملی برای کاهش زنجیره انتقال و جلوگیری از شیوع شدید در مراحل اولیه ظهور می‌باشند. در این مطالعه، ما با طراحی یک بسته سریع تشخیص الکتروشیمیایی متشکل از الکترودهای چاپی ثابت/صفحه ای که می‌توانند ویروس‌های بیماری‌زا مانند SARS-CoV-2 و یا ویروس‌های حیوانی را از طریق اثر انگشت قابل تفکیک از طریق گلیکوپروتئین‌های ویروسی در ولتاژ مختلف شناسایی کنند، به این تقاضای فوری رسیدگی کرده‌ایم.

### روش مطالعه

مطالعه حاضر تلاش دارد تا نتایج حاصل یک کیت تهیه شده برای شناسایی سریع ویروس کرونا را شرح دهد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

یک نانوحسگر مبتنی بر نانو ستاره‌های گرافن و طلا برای شناسایی ویروس‌ها ساخته شد. نانوحسگر توسعه یافته ویروس‌های متنوعی را از طریق گلیکوپروتئین‌های ویروسی آنها شناسایی می‌کند. نانوحسگر برای هر ویروس بررسی شده اثر انگشت متفاوتی نشان داد. نانوحسگر SARS-CoV-2 را با دقت بالا و DL کم شناسایی کرد.

**Available at:** Hashemi SA, Behbahan NG, Bahrani S, Mousavi SM, Gholami A, Ramakrishna S, Firoozsani M, Moghadami M, Lankarani KB, Omidifar N. Ultra-sensitive viral glycoprotein detection NanoSystem toward accurate tracing SARS-CoV-2 in biological/non-biological media. Biosensors and Bioelectronics. 2020 Oct 15;171:112731. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bios.2020.112731>

## آندوسکوپی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹

دکتر آناهیتا صادقی، دکتر کامران باقری لنکرانی

۸۱

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

علائم دستگاه گوارش در بیماران مبتلا به کووید-۱۹ نیز شایع است، به گونه‌ای که در برخی موارد ممکن است بیماری با حالت تهوع، استفراغ و اسهال همراه باشد بدون اینکه علائم دیگری وجود داشته باشد. اگرچه انتقال ویروسی در درجه اول از طریق قطرات کوچک تنفسی و تماس مستقیم اتفاق می‌افتد، اما هم امکان انتقال بیوائروسل و هم آلودگی مدفوع وجود دارد. به همین دلیل است که کلیه ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی، کارکنان و حتی بیماران بخش آندوسکوپی در معرض خطر عفونت کووید-۱۹ قرار دارند و بنابراین، برای اطمینان از ایمنی آنها باید اقدامات احتیاطی ویژه‌ای برای پیشگیری از بیماری انجام شود. متخصصان گوارش در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به کووید-۱۹ از طریق راه‌های تنفسی و نیز راه‌های دهانی و مقعدی هستند. از میان ۴۸۰ متخصص گوارش در ایران، ۱۰٫۶ درصد به کووید-۱۹ مبتلا شده‌اند. از همین رو راهنمایی به منظور انجام آندوسکوپی در دوران کووید-۱۹ در ایران تهیه و منتشر شده که در اینجا خلاصه‌ای از پیشنهادات ارائه شده بیان می‌شوند.

### روش مطالعه

ارائه خلاصه‌ای از راهنمای تهیه‌شده برای انجام آندوسکوپی در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ در ایران.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

به دنبال بررسی‌های انجام شده، ما خلاصه‌ای از این توصیه‌ها را در پنج دسته مجزا بیان می‌کنیم: (۱) طبقه‌بندی بیماران و پروسیجرها و توصیه‌های عمومی؛ بیمارانی که قرار است آندوسکوپی شوند از نظر میزان خطر عفونت بالقوه کووید-۱۹ طبقه‌بندی می‌شوند. طبقه‌بندی ریسک هر بیمار برای علایم کووید-۱۹ باید یک روز قبل از آندوسکوپی (ترجیحاً از طریق تلفن) و همچنین در روز آندوسکوپی انجام شود. (۲) اندیکاسیون‌های آندوسکوپی‌های فوقانی و تحتانی و سایر پروسیجرها؛ همه انواع آندوسکوپی فوقانی دستگاه گوارش باید به عنوان یک اقدام تشخیصی درمانی تولیدکننده آئروسول در نظر گرفته شود و باید با تجهیزات حفاظتی مناسب انجام شود تا علاوه بر محافظت از کادر درمان و پرسنل بخش حین ارائه خدمات آندوسکوپی، به عنوان بخشی از راهبرد کنترل عفونت از شیوع ویروس پیشگیری شود. (۳) تجهیزات حفاظت فردی؛ تعداد افراد حاضر در اتاق آندوسکوپی باید حداقل ممکن باشند. برای آموزش میتوان مانیتور را خارج از اتاق گذاشت. کلیه وسایل شخصی مثل تلفن همراه، انگشتر و یا سایر جواهرات؛ ساعت یا کارت شناسایی درآورده شود. وسایل حفاظت شخصی شامل دستکش، کلاه، محافظ چشم‌ها (عینک یا محافظ صورت)، لباس ضد آب و تجهیزات محافظ تنفسی (ماسک‌های فیلتر دار، N95 و غیره) می‌

باشد. (۴) محیط و دستگاه؛ وسایل موجود در اتاق اندوسکوپی باید به حداقل رساند. توصیه میشود نوشتن گزارش اندوسکوپی در خارج از محیط انجام اقدامات اندوسکوپی باشد. (۵) بیماران؛ توجه به اینکه هنوز شناخت کاملی از این ویروس وجود ندارد و هنوز دارو و واکسن اختصاصی برای این ویروس کشف نشده و با در نظر گرفتن پویا بودن شرایط، این راهنما باید در فواصل معین مورد بازنگری قرار گیرد.

## استاتین در بیماران مبتلا به کووید-۱۹: یک مطالعه کوهورت گذشته نگر در بیماران کووید-۱۹ ایرانی

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر پیام پیمانی

۱۰ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با توجه به شیوع این بیماری بصورت پاندمی، اطلاع زیادی از این بیماری وجود نداشت.

### روش مطالعه

این یک مطالعه گذشته نگر بر روی جمعیتی از بیماران کووید-۱۹ بود. بیماران بستری در بیمارستان با معیارهای ورود زیر شامل شدند: پنومونی کووید-۱۹ مطابق با معیارهای تأیید شده سازمان بهداشت جهانی، از جمله آزمایش مثبت واکنش زنجیره ای پلیمرز (PCR) SARS-CoV-2 نمونه های تنفسی (نازوفارنکس، اوروفارنکس) و توسط X-ray قفسه سینه اثبات شده است. تصاویر CT توسط یک رادیولوژیست خبره که نسبت به اطلاعات بالینی نابینا بود، بررسی شد. بیماران همچنین باید معیارهای ورود اکسیژناسیون زیر را داشته باشند:  $SPO2 \leq 93$  یا  $PaO2 / FiO2 < 300$  mmHg. معیارهای خروج نیز عبارت بودند از: HIV، هپاتیت B یا C، ویروس آنفلوانزا، یا عفونت سل فعال. علاوه بر کووید-۱۹، به باکتری، قارچ یا هرگونه عفونت فعال دیگری نیز مشکوک بودیم. در این مطالعه، سن  $> 19$  و  $< 85$  سال در نظر گرفته شد. همچنین، بیماران مبتلا به بیماری‌های خودایمن یا نئوپلاستیک از مطالعه خارج شدند، زیرا آنها از تعدیل کننده سیستم ایمنی و یا داروهای ضد التهاب استفاده می کردند یا در آزمایشات بالینی دارو شرکت می کردند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

به طور کلی، ما پیشنهاد می کنیم که استفاده از استاتین می تواند بصورت بالقوه از آسیب بافتی ناشی از SARS-CoV-2 محافظت کرده و عملکرد ریه را در بیماران کووید-۱۹ از طریق اثرات مختلف پلیوتروپیک بهبود بخشد. این اثرات شامل هدف قرار دادن التهاب و طوفان سیتوکین ناشی از SARS-CoV-2، مهار مکانیسم سلولی از طریق هدف قرار دادن مسیر اتوفاژی، واسطه سازی بین ACE2 و کاهش بیوسنتز ماتریس خارج سلولی و تشکیل اسکار در بیماران کووید-۱۹ است. نتایج کار فعلی ما ممکن است نتایج متفاوتی از نتایج نشان داده شده توسط تحقیقات ژانگ و همکاران در چین داشته باشد که دلیل آن احتمالاً به دلیل تفاوت در تعداد (محدودیت مطالعه فعلی ما) و زمینه ژنتیکی بیماران درگیر است. اگرچه ما نتوانستیم ارتباط معنی داری بین استفاده از استاتین و کاهش مرگ و میر ناشی از کووید-۱۹ نشان دهیم، ولی نتایج ما امیدوارکننده و از نظر بالینی مهم هستند و نیاز به آزمایش‌های کنترل شده تصادفی آینده نگر و مطالعات گسترده گذشته نگر را در جمعیت بیماران بزرگ و متنوع برای ارزیابی

بیشتر سود بالقوه تضمین می‌کنند. ما معتقدیم که استاتین‌ها می‌توانند علاوه بر سایر روش‌های درمانی (ضد ویروسی) در حال حاضر علیه کووید-۱۹، یک استراتژی درمانی کمکی/کمکی قوی باشند.

**Available at:** Peymani P, Dehesh T, Aligolighasemabadi F, Sadeghdoust M, Kotfis K, Ahmadi M, Mehrbod P, Iranpour P, Dastghaib S, Nasimian A, Ravandi A. Statins in Patients with COVID-19: A Retrospective Cohort Study in Iranian COVID-19 Patients. DOI: [10.21203/rs.3.rs-106030/v1](https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-106030/v1) [10.21203/rs.3.rs-106030/v1](https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-106030/v1)

## دارو درمانی برای کاهش بزاق و تولید قطرات ممکن است به کاهش انتقال کووید-۱۹ کمک کند: یک فرضیه

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر مرتضی بناکار

۱۲۱

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با نظر به اهمیت حرفه دندانپزشکی و ریسک انتقال بسیار بالای کووید-۱۹ در این حرفه که جزء مشاغل پرخطر از این لحاظ دسته‌بندی شده است، پیشنهادات متعددی جهت کاهش ریسک انتقال این بیماری در مطالعات مطرح شده، بدون شک انتخاب راهکارهای مؤثر در قطع زنجیره انتقال این بیماری می‌تواند نقش به‌سزایی داشته باشد.

### روش مطالعه

در این مطالعه فرضیه استفاده از داروهای کاهنده بزاق و ترشحات جهت کاهش تولید بزاق و قطرات در پروسه‌های دندانپزشکی و سایر پروسه‌های درمانی که نیاز به ارتباط نزدیک با بیماران مبتلاء یا مشکوک به کرونا پیشنهاد می‌شود، پیش از این، استفاده از اینگونه داروها جهت کاهش بزاق در برخی از فرآیندهای دندانپزشکی نظیر قالب‌گیری توصیه شده است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

بررسی داروهای کاهنده بزاق، مزایا و معایب هر یک و پیشنهاد استفاده از این داروها جهت کاهش ریسک انتقال ویروس COVID-19 از طریق کاهش بزاق و ترشحات.

**Available at:** MohammadSadeghi A, Karimzadeh I, Lankarani KB, Banakar M. Pharmacotherapy for reducing saliva and droplet production in airborne procedures may help to decrease the COVID-19 transmission: a hypothesis. Medical Hypotheses. 2020 Jun 1:109874. DOI: [10.1016/j.mehy.2020.109874](https://doi.org/10.1016/j.mehy.2020.109874)

## فصل دوم: مطالعات مروری

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

کووید-۱۹ به دلیل علائم غیر اختصاصی و تنوع دوره بالینی در افراد مختلف قابل پیش‌بینی نیست. لذا ما مطالعات مربوطه در زمینه‌ی عوامل مرتبط با وضعیت شدید بیماری به منظور شناسایی یافته‌های منحصر به فرد در بیماران شدیدتر را تجزیه و تحلیل کردیم.

### روش مطالعه

مطالعه حاضر بصورت مرور نظام‌مند و متاآنالیز براساس پایگاه‌های اطلاعاتی ( Science, EMBASE, PubMed, and Web of ) تا ۱۲ مارس ۲۰۲۰ انجام شد. از تست‌های Q و I<sup>2</sup> برای بررسی هتروژنیستی استفاده شد و نهایتاً داده‌ها براساس مدل تصادفی براساس نسبت شانسی (ORs) و فاصله اطمینان ۹۵ درصد ترکیب شدند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در بررسی اولیه، ۳۰۰۹ مقاله بازبینی شدند که بعد از کنترل بر اساس معیارهای ورود، نهایتاً ۱۷ مقاله وارد مطالعه حاضر شدند. به طور کلی در این مطالعه ۳۱۸۹ فرد وارد مطالعه شدند که ۷۳۲ نفر از این‌ها به شدت در تحت تاثیر بیماری کووید-۱۹ قرار گرفته بودند. نتایج آنالیزها نشان داد که احتمال ابتلاء به بیماری‌های همراه، از جمله بیماری مزمن انسدادی ریه، دیابت، فشار خون، بیماری‌های قلبی و عروقی، بیماری مزمن کلیوی در بیماران شدیدتر کووید-۱۹ به طور قابل توجهی بالاتر از گروه غیر شدید بود. همچنین علائمی مانند تنگی نفس، سرگیجه، بی‌اشتهایی و سرفه در میان گروه شدید به طور قابل توجهی بالاتر از بیماران غیرشدید بود. با این حال شانسی بیماری‌های همراه از جمله احتمال بیماری‌های ایسکمیک عروق مغزی، کبدی، نقص ایمنی/ یا مصرف‌کننده‌های داروهای سرکوب‌گر ایمنی در بیماران با شدت بیشتر با غیرشدیدتر تفاوت معنی‌داری نداشت. همچنین از نظر علائم مانند تب، خستگی، میالژی، سردرد، اسهال، گلودرد، گرفتگی بینی، خلط، حالت تهوع، استفراغ، درد قفسه سینه بین دو گروه نسبت شانسی معنی‌داری وجود نداشت.



### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

این مطالعه با هدف مقایسه فاکتورهای مربوط به آزمایشگاه بالینی، شاخص‌های شمارش کامل خون (CBC)، سیتوکین‌ها و زیرمجموعه‌های لنفوسیت‌ها به منظور تشخیص بیماران با بیماری شدید کرونا ۲۰۱۹ (COVID-19) از موارد غیر شدید انجام گردید.

### روش مطالعه

مطالعه حاضر بصورت مرور نظام‌مند و متآنالیز براساس پایگاه‌های اطلاعاتی ( Scopus, EMBASE, PubMed, and Web of Science) تا ۳۱ مارس ۲۰۲۲ انجام شد. از تست‌های Q و I<sup>2</sup> برای بررسی هتروژنیسته استفاده شد. و نهایتاً داده‌ها با استفاده از مدل تصادفی براساس اندازه اثر اختلاف میانگین‌های وزن داده شده ترکیب شدند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در بررسی اولیه، ۸۵۵۷ مقاله بازیابی شدند. بعد از کنترل بر اساس معیارهای ورود، نهایتاً ۴۴ مقاله (۵۰ مطالعه) وارد مطالعه حاضر شدند. نتایج آنالیزها نشان داد که کاهش معنی‌داری در مقدار لنفوسیت‌ها، مونوسیت‌ها، سلول‌های CD4+ T، سلول‌های CD4+ T، سلول‌های CD3، سلول‌های CD19 و سلول‌های کشنده طبیعی (NK) در گروه بیماران شدید در مقایسه با بیماران غیر شدید نشان داد. همچنین، نتایج آنالیزها نشان داد که افزایش معنی‌داری در مقدار گلبول سفید (WBC)، نوتروفیل‌ها، نسبت نوتروفیل به لنفوسیت (NLR)، پروتئین واکنشی (CRP/hs-CRP)، میزان رسوب گلبول قرمز (ESR)، فریتین، پروکلسیتونین (PCT)، آمیلوئید سرم (SAA) A، اینترلوکین ۲ (IL-2)، IL-4، IL-6، IL-8، IL-10، فاکتور نکروز تومور-آلفا (TNF- $\alpha$ ) و اینترفرون گاما (INF- $\gamma$ ) در گروه بیماران شدید در مقایسه با بیماران غیر شدید. در گروه بیماران شدید در مقایسه با بیماران غیر شدید نشان داد. نتایج آنالیزهای نشان داد که کاهش معنی‌داری در مقدار لنفوسیت‌ها، مونوسیت‌ها، سلول‌های CD4+ T، سلول‌های CD3، سلول‌های CD19 و سلول‌های کشنده طبیعی (NK) در گروه بیماران شدید در مقایسه با بیماران غیر شدید نشان داد. با این حال، هیچ تفاوت قابل توجهی در نسبت سلولهای IL-1 $\beta$ ، IL-17 و CD4 / CD8 بین دو گروه مشاهده نشد.

**Available at:** Akbari H, Tabrizi R, Lankarani KB, Aria H, Vakili S, Asadian F, Noroozi S, Keshavarz P, Faramarz S. The role of cytokine profile and lymphocyte subsets in the severity of coronavirus disease 2019 (COVID-19): a systematic review and meta-analysis. Life sciences. 2020 Jul 29;118:167. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lfs.2020.118167>

## خطر انتقال کووید-۱۹ و پروتکل‌های محافظتی در دندانپزشکی: یک مرور نظام‌مند

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر مرتضی بناکار

۱۶۱

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با توجه به پاندمی کووید-۱۹ در جهان و با نظر به اهمیت حرفه دندانپزشکی و ریسک انتقال بسیار بالای این بیماری تنفسی در این حرفه که جزء مشاغل پرخطر از این لحاظ دسته بندی شده است، مطالعات گسترده ای روی مسیرهای انتقال این بیماری و عوامل مؤثر بر آن شروع شد. بسیاری از نهادهای معتبر جهانی نظیر سازمان بهداشت جهانی، American dental association (CDC) و پروتکل‌های متعددی جهت کاهش ریسک انتقال ویروس کووید-۱۹ در دندانپزشکی ارائه دادند. همچنین مطالعات گسترده‌ای در کشورهای مختلف در این رابطه صورت پذیرفت.

### روش مطالعه

این مطالعه مروری نظام‌مند، رهنمودها و پروتکل‌های مراقبت‌های بهداشتی بین‌المللی در مورد دندانپزشکی و کووید-۱۹ را بررسی می‌کند. ما با استفاده از اصطلاحات MESH پایگاه داده‌های الکترونیکی PubMed، Web of Science و Scopus را جستجو کردیم. توصیه‌های مشخص شده با نمونه‌ای از دندانپزشکان مجرب مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفتند و یک پروتکل عملی گام به گام در این مقاله ارائه شده است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

این مطالعه به عنوان اولین مطالعه منتشر شده مروری نظام‌مند در رابطه با ریسک انتقال بیماری و شیوه‌های آن در دندانپزشکی، بررسی پروتکل‌های موجود ارائه شده در سازمان‌های معتبر جهانی و مقالات ارائه شده در نشریات مختلف، ارائه پروتکل گام به گام و جامع به صورت کلی و مرتبط به هر رشته دندانپزشکی اطلاعاتی را در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد.

**Available at:** Banakar M, Lankarani KB, Jafarpour D, Moayedi S, Banakar MH, MohammadSadeghi A. COVID-19 transmission risk and protective protocols in dentistry: a systematic review. BMC oral health. 2020 Dec;20(1):1-2. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12903-020-01270-9>

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

از آنجایی که کارکنان نظام سلامت در خط مقدم درمان بیماران مبتلا به کووید-۱۹ هستند، وجود فشارهای روانی شدید امکان بروز مشکلات روانشناختی را در این گروه افزایش می‌دهد. نتایج در مورد اختلالات روانی کارکنان سلامت پراکنده است و هر کدام درصدی از شیوع را گزارش کرده‌اند و مقالات کمتر به بررسی همه اختلالات بطور یکجا پرداخته‌اند.

### روش مطالعه

جستجو در پایگاه‌های الکترونیک PubMed، Cochran Library، Scopus، EMBASE، Science Direct، Web of Science و ProQuest انجام شد. همچنین در متون خاکستری (Grey Literature) از جمله سایت‌های اینترنتی، مقالات همایشی و پایان‌نامه‌ها نیز انجام شد. جستجو بین گروه‌های کلماتی که به عنوان یک مفهوم مجزا به حساب می‌آمدند از عملگر "AND" استفاده شد. همچنین در بین کلمات مترادف از عملگر "OR" استفاده گردید. جستجو در بخش‌های "Title، Abstract" و "Key-words" مقالات انجام گردید. در پایگاه داده‌ای PubMed از Mesh Term برای یافتن مقالات استفاده گردید.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

۳۱ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب شدند و بر روی ۲۹ مقاله متاآنالیز انجام شد. مطالعات بررسی‌کننده استرس نشان دادند که در مجموع شیوع آن ۳۴ درصد، افسردگی ۳۱ درصد، اضطراب ۳۳ درصد، بی‌خوابی ۳۷ درصد؛ استرس پس از حادثه ۱۲ درصد، ترس ۳۱ درصد بود. در مطالعات وارد شده به این متاآنالیز، بیشترین شیوع اختلالات روانی، بی‌خوابی بود. پس از آن استرس، anxiety و افسردگی بودند. در آنالیز زیر گروهی شیوع کلیه اختلالات سلامت روان در بین پزشکان و پرستاران و کارکنان با سن‌های بالاتر از ۴۰ سال زیادتر بود.

## مقایسه یافته‌های آزمایشگاهی بیماران کووید-۱۹ شدید در مقایسه با غیر شدید

دکتر سولماز قهرمانی

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

موارد شدید کووید-۱۹ به احتمال بیشتری در بیمارستان بستری می شوند و حدود یک پنجم آنها نیاز به بستری در ICU دارند. درک ویژگی‌های رایج آزمایشگاهی کووید-۱۹ در موارد شدیدتر در مقایسه با بیماران غیر شدید می تواند برای پزشکان بسیار مفید باشد و ممکن است به پیش بینی مدل پیشرفت بیماری کمک کند. این بررسی سیستماتیک و متآنالیز با هدف مقایسه یافته‌های آزمایشگاهی در موارد شدید در مقابل موارد غیر شدید کووید-۱۹ انجام شد.

### روش مطالعه

بانک‌های اطلاعاتی الکترونیکی به طور سیستماتیک در PubMed، EMBASE، Scopus، Web of Science و Google Scholar از ابتدا تا ۳ مارس ۲۰۲۰ جستجو شدند. ناهمگنی در تمام مطالعات بررسی شدند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

۱۷ مقاله وارد متآنالیز شدند. در این متآنالیز کاهش قابل توجهی در لنفوسیت‌ها، مونوسیت‌ها و ائوزینوفیل‌ها، هموگلوبین، پلاکت‌ها، آلبومین‌ها و سدیم سرم در گروه شدید در مقایسه با غیر شدید مشاهده شد. همچنین، افزایش نوتروفیل، آلانین آمینوترانسفراز، آسپاراتات آمینوترانسفراز، بیلی روبین کل، اوره خو، کراتینین، میزان رسوب گلبول قرمز (ESR)، پروتئین واکنشی، پروکلسیتونین، لاکتات دهیدروژناز، فیبریژن، زمان پروترومبین (PT)، D-dimer، سطح گلوکز و نسبت نوتروفیل به لنفوسیت در گروه شدید در مقایسه با غیر شدید مشاهده شد. تفاوتی در سلول‌های سفید خون کراتینین کیناز، تروپونین I، میوگلوبین، IL-6 و پتاسیم خون بین دو گروه مشاهده نشد.

**Available at:** Ghahramani S, Tabrizi R, Lankarani KB, Kashani SM, Rezaei S, Zeidi N, Akbari M, Heydari ST, Akbari H, Nowrouzi-Sohrabi P, Ahmadizar F. Laboratory features of severe vs. non-severe COVID-19 patients in Asian populations: a systematic review and meta-analysis. European journal of medical research. 2020 Dec;25(1):1-0. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40001-020-00432-3>

بررسی فارماکولوژیکال و غیر فارماکولوژیکال مطالعات انجام شده در ارتباط با بیماری کووید-۱۹: مروری کوتاه بر مطالعات

موجود

دکتر پیام پیمانی

۱۹۱

قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با توجه به شیوع این بیماری بصورت پاندمی و برای اولین بار اتفاق افتاد اطلاع زیادی از این بیماری وجود نداشت.

روش مطالعه

مروری.

مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در مجموع نهمصد و بیست و هفت مطالعه از سایت رسمی WHO و پایگاه‌های داده‌ای معتبر استخراج شد. از این مطالعات ۷۴,۸۲٪ در چین، ۴,۴۹٪ آمریکا، ۲,۷۲٪ فرانسه بود که بیشترین تعداد رو به خود اختصاص داده بودند. از این تعداد مطالعه: ۳۲,۵۸٪ اتفاقی (randomized) و ۷,۱۲٪ غیر اتفاقی (nonrandomized) بود. بیشتر مطالعات open-labeled (۲۲,۴۴٪) و ۴,۴۲٪ double-blinded و ۲,۴۸٪ quadruple blinded بود.

## مقایسه دارودرمانی کووید-۱۹ بین دو کشور ایران و سوئیس

دکتر پیام پیمانی

۲۰۱

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با توجه به شیوع پاندمی کووید ۱۹ اطلاع زیادی از این بیماری وجود نداشت و با توجه به تفاوت‌های جزئی در پروتکل‌های درمانی کشورهای مختلف بر آن شدیم تا نحوه مدیریت این بیماری را بین دو کشور ایران و سوئیس بررسی کنیم.

### روش مطالعه

این یک مطالعه مروری بر روی روش‌های درمانی بیماری کووید-۱۹ و مقایسه آنها در دو کشور ایران و سوئیس بوده است که مطابق با پروتکل درمانی تدوین شده در فاصله زمانی ۴ ماه در سال ۲۰۲۰ انجام شده است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در این مطالعه راهکارهای درمانی دو کشور ایران و سوئیس با هم مقایسه شده اند که تفاوت پروتکل‌های درمانی دو کشور میتواند زمینه ای را جهت ارائه خدمات درمانی بهتر در هر دو سطح سرپایی و بستری به بیماران ایجاد نماید.

## فصل سوم: مطالعات سیاست‌گذاری

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

مادران باردار بدلیل تغییرات فیزیولوژیک دوران بارداری نسبت به کووید-۱۹ حساس‌تر هستند. لذا انتظار می رود این گروه در صورت ابتلاء، علائم شدیدتری را بروز دهند که می تواند منجر به زایمان زودرس و مشکلات مرتبط با نوزاد نارس گردد. همچنین، تا زمان نگارش این مقاله یک مورد انتقال ویروس از مادر به جنین از طریق جفت گزارش شده بود. موارد فوق الذکر اهمیت و لزوم پیشگیری از ابتلا به کووید-۱۹ را در مادر باردار نشان می‌دهند. لذا جهت پیشگیری از ابتلاء مادران باردار لازم است ابتدا از سطح آگاهی آنها در خصوص روش‌های انتقال این عفونت و نگرش آنها اطلاع یابیم. بنابراین، مطالعه‌ای با هدف تعیین سطح آگاهی و همچنین نگرش مادران باردار در خصوص راه‌های انتقال، در فروردین ماه ۱۳۹۹ در شیراز انجام گرفت.

### روش مطالعه

یک مطالعه مقطعی که در فروردین ماه ۱۳۹۹ در استان فارس انجام شد. پرسشنامه محقق ساخته بعد از چک روایی و پایایی بصورت آنلاین درآمد. سپس به مادران باردار که اطلاعات آنها در بانک‌های اطلاعاتی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شیراز ثبت شده بود تماس گرفتیم و لینک پرسشنامه ارسال شد. همچنین، لینک پرسشنامه از طریق پزشکان شاغل در شیراز در اختیار مادران باردار واجد شرایط قرار گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

۵۴۰ مادر باردار در این مطالعه شرکت کردند که محدوده سنی آنها بین ۱۷ تا ۴۹ سال با میانگین ۳۱ سال بود. میانگین سن ازدواج ۷,۷ سال با انحراف معیار ۵,۳ سال بود. میانگین سن بارداری ۲۹ ماه با محدوده ۷-۴۰ ماه بود. شایع‌ترین بیماری‌های همراه در مادران به ترتیب کم‌کاری تیروئید (۷,۸ درصد)، دیابت (۵,۷ درصد) بود. ۷۰ درصد از شرکت کنندگان سطح مناسبی از آگاهی در خصوص عفونت کووید-۱۹ داشتند. ۶۵ درصد نمره آگاهی مناسب در خصوص شایع‌ترین علائم بیماری (نمره ۱۱ یا بالاتر، از ۱۵) کسب نمودند. در خصوص راه‌های انتقال ۸۱,۱ درصد از شرکت کنندگان نمره ۱۱ (از ۱۵) یا بالاتر را کسب نمودند. در خصوص نیاز به مراجعه به بیمارستان ۵۴,۴ درصد حداقل به ۷۵ درصد از سوالات پاسخ صحیح داده بودند. کسب نمره بالاتر آگاهی به عوامل زیر وابسته بود: ۱- مدت ازدواج، ۲- محل سکونت (شهری یا روستایی) ۳- داشتن بیمه، سطح اجتماعی-اقتصادی و سطح سلامتی گزارش شده از جانب فرد. ۹۰,۹ درصد از مادران معتقد بودند راه‌های پیشگیری از کرونا در خانواده آنها بسیار زیاد رعایت می شود. ۴۸ درصد از مادران به شدت نگران درگیری جنین خود به کرونا بودند. ۷۱ درصد از مادران نگران مرگ خود بدلیل ابتلا به کووید-۱۹ بودند.





**Available at:** Maharlouei N, Asadi N, Bazrafshan K, Roozmeh S, Rezaianzadeh A, Zahed-Roozegar MH, Shaygani F, Kharmandar A, Honarvar B, Hemyari C, Omidifar N. Knowledge and Attitude regarding COVID-19 among Pregnant Women in Southwestern Iran in the Early Period of its Outbreak: A Cross-Sectional Study. *The American journal of tropical medicine and hygiene*. 2020 Dec 2;103(6):2368-75. DOI: <https://doi.org/10.4269/ajtmh.20-0608>

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

دانش، نگرش و درک خطر جامعه در زمان اپیدمی نقش مهمی در پیش‌بینی رفتار افراد دارد. همچنان که افزایش آگاهی عمومی نقش حیاتی در پیشگیری از گسترش بیماری دارد که در بیماری‌های دیگر مانند سارس، مرس و ابولا نقش خود را نشان داده است.

### روش مطالعه

این مطالعه یک مطالعه مقطعی-پیمایشی و جمعیت‌محور بود که برای انتخاب نمونه‌های مورد نظر، بر اساس آخرین نقشه شیراز، شیراز به ۵ خوشه شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم شد. حداقل ۳ خیابان اصلی در ساعات مختلف صبح، عصر و شب در هر خوشه برای جمع‌آوری اطلاعات (۲۴۰ نفر در هر خوشه) به روش پرسشگری فردی و حضوری انتخاب شد. نمونه‌های این مطالعه را افراد ۱۵ سال به بالای ساکن شهر شیراز (این گروه، جمعیت ۱۳۹۰۱۷۹ نفری (۷۵ درصدی) از جمعیت کلی ۱۸۶۹۰۰۱ نفری شیراز را بخود اختصاص می دادند).

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بر اساس یافته‌های این مطالعه، ۱۰ درصد از افراد مورد مصاحبه بیان نمودند که طی دو هفته قبل از این مطالعه حداقل دو علامت از چهار علامت تب، سرفه خشک، تنگی نفس و احساس ناراحتی در قفسه سینه را داشتند. همچنین، میانگین سطح آگاهی در خصوص راه‌های انتقال و پیشگیری و درمان کووید-۱۹، ۶۳ درصد بود. این در حالی بود که ۵۸ درصد از افراد در خصوص راه‌های انتقال آگاهی صحیح داشتند. علاوه بر این، ۵۰ درصد از افراد نسبت به راه‌های پیشگیری، آگاهی صحیح داشتند. نکته حائز اهمیت این بود که فقط ۵ درصد از افراد نسبت به علائم شایع کووید-۱۹ اطلاع داشتند. در خصوص نگرش و درک خطر، تنها ۵۰ درصد از مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که اصول پیشگیری در خصوص کووید-۱۹ توسط افراد جامعه اجراء می‌گردد. همچنین، میانگین سطح عملکرد در خصوص راه‌های انتقال و پیشگیری و درمان کووید-۱۹، ۷۸ درصد بود.

## خشونت خانگی و عوامل مرتبط با آن در دوران همه‌گیری کووید-۱۹: یک مطالعه جمعیت‌محور آنلاین در ایران

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر بهنام هنرور، محمدرضا رحمانیان حقیقی

۲۵ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

به نظر می‌رسد که قرنطینه یکی از بهترین شیوه‌های قطع زنجیره ویروس کرونا است. بر همین اساس دولت‌ها در زمان‌های اوج گرفتن شیوع بیماری، از این سیاست استفاده می‌کنند. با این حال، قرنطینه شدن افراد در خانه، می‌تواند تبعات مختلف اقتصادی، روانی و اجتماعی داشته باشد. این موضوع، پیش از این در مورد پاندمی‌های پیشین از جمله ابولا نیز دیده شده بود. یکی از دغدغه‌هایی که از ابتدای شیوع بیماری کرونا از سوی سازمان جهانی بهداشت و متخصصین امر بیان شد، افزایش خشونت خانگی در دوران قرنطینه است. افراد جهت رعایت کردن حفظ فاصله فیزیکی، نیاز است که ارتباط‌های خود را با جامعه اطراف کم کنند و زمان‌های بیشتری را در خانه به سر برند. همین امر خود می‌تواند برخوردها و تنش‌ها را در سطح خانواده افزایش دهد.

### روش مطالعه

این مطالعه به صورت مطالعه‌ای مقطعی در میان ساکنین بالای ۱۵ سال شیراز انجام شد. جمع‌آوری داده‌ها به صورت گلوله برفی بود. در این پژوهش آنلاین که در بستر نرم افزار پرس آنلاین صورت پذیرفت، ۶۵۳ نفر شرکت کردند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

از دید شرکت‌کنندگان در این پژوهش، خشونت خانگی در دوره قرنطینه ۳۷٫۵ درصد نسبت به پیش از اجرای قرنطینه افزایش پیدا کرده است. در بین انواع خشونت‌ها، خشونت عاطفی با حدود ۱۸ درصد، بیش‌ترین شیوع را در بین انواع خشونت داشته است. پس از آن خشونت کلامی با ۱۵ درصد، خشونت مالی با ۱۱ درصد و خشونت فیزیکی با ۷٫۵ درصد در رده‌های بعدی قرار دارند. همچنین، کمترین میزان شیوع خشونت، خشونت جنسی با حدود ۲ درصد بوده است. همان‌گونه که انتظار می‌رود، با افزایش سطح تحصیلات، شناخت افراد از ابعاد خشونت دقیق‌تر می‌شود و همین امر باعث می‌شود که افراد با تحصیلات بالاتر رفتارهای با خشونت کمتری را از خود بروز دهند. علاوه بر این، نتایج این مطالعه نشان داد که افزایش مصرف الکل، سیگار و مواد مخدر و همچنین کاهش بیرون رفتن افراد از منزل با افزایش سطح خشونت خانگی همراه است.

## ارتباط بین اختلال کیفیت خواب و کنترل خشم در دوران همه‌گیری کرونا

دکتر آرش مانی، دکتر مهدی پاسالار، دکتر مهسا کمالی، دکتر حسین مولوی وردنجانی، دکتر علیرضا استدلال، دکتر لیلا زارعی، دکتر علی اکبری، دکتر سید تقی حیدری، دکتر کامران باقری لنگرانی

۲۶۱

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

به دنبال شیوع این بیماری در ایران، مردم در قرنطینه خانگی زندگی جدیدی را آغاز کردند تا از این بیماری در امان باشند. زندگی در دوران قرنطینه و درون منازل پیامدهای روانی و اجتماعی به همراه دارد. بنابراین، هدف از این مطالعه بررسی رابطه بین کیفیت خواب و رفتارهای خشم در استان فارس بود.

### روش مطالعه

در این مطالعه مقطعی که در آوریل سال ۲۰۲۰ در استان فارس انجام شد، ۷۳۹ نفر از توسط یک فرد آموزش دیده از طریق تلفن مورد ارزیابی قرار گرفتند. در این مطالعه به بررسی اطلاعات دموگرافیک، کیفیت خواب و عصبانیت از طریق پرسشنامه‌های شاخص کیفیت خواب پیتسبورگ (PSQI) و پرسشنامه خشم چند بعدی (MAI) پرداخته شد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

تجزیه و تحلیل داده‌های این مطالعه نشان داد که ۵۸٫۳٪ از افراد کیفیت خواب خوبی ندارند. علاوه بر این، میزان خشم در افرادی که کیفیت خواب ضعیفی دارند در مقایسه با سایر شرکت‌کنندگان به طور قابل توجهی بالاتر بود ( $P < 0/05$ ). افراد با تحصیلات پایین و درآمد دارای سطح خشم بالاتر بودند ( $P < 0/05$ ). در ارتباط با خشم، شرکت‌کنندگان زن نمرات بالاتری نسبت به مردان داشتند ( $P < 0/05$ ). در واقع، عصبانیت می‌تواند نتیجه کیفیت پایین خواب در افرادی باشد که در سراسر دوران شیوع کووید-۱۹ در قرنطینه خانگی به سر برده‌اند. یکی از جنبه‌های ایجاد چنین مشکلی، کمبود فرهنگ سالم برای مدیریت این شرایط است. در این زمینه، باید توجه داشت که در فرهنگ ایرانی، بیشتر سرگرمی‌ها مرتبط با فعالیت‌های فضای باز (خارج از خانه) است؛ بنابراین، قرنطینه‌ی خانگی تأثیرات منفی بیشتری بر شرکت‌کنندگان داشته است. بر این اساس، برنامه‌های آموزش بهداشت در مورد بهداشت خواب و کنترل خشم از طریق رسانه‌های اجتماعی، برنامه‌های تلویزیونی و غیره ممکن است در طی همه‌گیری مفید باشد. امید است که متخصصان مراقبت‌های بهداشتی با استفاده از نتایج این تحقیقات برای حمایت از مدیریت خشم و رفع مشکلات خواب بهره ببرند.

## ارزیابی فرسودگی شغلی پرستاران و عوامل مرتبط در دوران همه‌گیری کرونا

دکتر مهسا کمالی، دکتر محمدرضا خادمی، دکتر سولماز قهرمانی، دکتر لیلا زارعی، دکتر سیده زهرا قایمی، دکتر رضا تبریزی، دکتر مریم اکبری، دکتر نسرين شکرپور، دکتر آرش مانی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر کامران باقری لنکرانی

۲۷ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

از جمله پیامدهای فشارهای روانی، فرسودگی شغلی می‌باشد. با توجه به طولانی‌تر شدن همه‌گیر بیماری کرونا، کارکنان بهداشتی درمانی، به ویژه پرستاران، نقش محوری در این زمینه دارند. در عین حال، آنها در معرض خطر فرسودگی شغلی نیز هستند. لذا هدف از این تحقیق ارزیابی فرسودگی شغلی پرستاران در طول مدت بیماری کووید-۱۹ بوده است.

### روش مطالعه

این پژوهش یک مطالعه مقطعی بود که با استفاده از پرسشنامه فرسودگی شغلی ماسلاچ (دارای ابعاد خستگی عاطفی، مسخ شخصیت و کاهش موفقیت فردی) انجام گرفت. ۲۶۱ پرستار از بیمارستان‌های شهر شیراز در این مطالعه شرکت داشتند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که فرسودگی پرستاران در بیمارستان‌های شیراز در طول همه‌گیری کووید-۱۹ افزایش داشته است. ۶۳/۶ درصد از پرستاران خستگی عاطفی بالا و فقط ۱۰/۳ درصد پایین اعلام کردند. همچنین ۱۴/۹ درصد از پرستاران دارای مسخ شخصیت بالا و ۵۳/۳ درصد دارای مسخ شخصیت پایین بودند. ۹۷/۳ درصد از پرستاران شغل خود را باعث موفقیت فردی ندانسته بودند. سابقه کاری کمتر از ۱۰ سال، بخش بیمارستان، تعداد مرگ‌های ناشی از کرونا که پرستار آنها را مشاهده نموده بود، تعداد شیفت‌هایی که پرستار در بخش‌های کووید-۱۹ گذرانده بود، ارتباط معنی‌داری با خستگی عاطفی داشتند. به نظر می‌رسد فشار کاری و استرس ناشی از بروز کووید-۱۹ از مهمترین علل خستگی در پرستاران است. توجه به فرسودگی در پرستاران یک ضرورت سیاست در همه‌گیری‌هایی مانند کووید-۱۹ می‌باشد. از دست دادن نیروی پرستاری می‌تواند در روند درمان مشکلات زیادی را به وجود آورد. کاهش تعداد پرستاران و فشار کاری ناشی از آن باعث می‌شود که این افراد کار خود را ترک نمایند.

**Available at:** Kamali M, Sadati AK, Khademi MR, Ghahramani S, Zarei L, Ghaemi SZ, Tabirazi R, Akbari M, Shokrpour N, Mani A, Heydari ST. Burnout among Nurses during Coronavirus Disease 2019 Outbreak in Shiraz. Galen Medical Journal. 2020 Dec 26;9:1956.

## وضعیت سلامت روان در همه‌گیری کووید-۱۹ در استان فارس، ایران: نیاز به اقدامات به موقع

دکتر آرش مانی، دکتر علیرضا استدلال، دکتر مهسا کمالی، دکتر سیده زهرا قایمی، دکتر لیلا زارعی، دکتر نسرين شکرپور، دکتر سید تقی حیدری، دکتر کامران باقری لنکرانی

۲۸ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

همه‌گیری ویروس کرونا علاوه بر جنبه‌ی بیماری به عنوان یک فشار روانی نیز عمل می‌کند، که نه تنها جسم را تهدید می‌کند بلکه وضعیت سلامت روان و رفاه مردم را نیز تهدید می‌کند. در حال حاضر، بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ یک تهدید کننده زندگی غیر قابل پیش‌بینی همراه با عدم قطعیت در مورد تشخیص و درمان است. هدف اصلی مطالعه حاضر ارزیابی سلامت روان و عوامل اجتماعی مربوطه در طی این بیماری همه‌گیر در استان فارس است.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی بر روی ۹۲۲ شرکت‌کننده در استان فارس در فرودین ماه سال ۱۳۹۹ با استفاده از اینترنت و پرکردن آنلاین پرسشنامه سلامت روان انجام شده است. علاوه بر این پرسشنامه، سؤالاتی پیرامون اعتماد مردم به اخبار رسانه‌ها، اعتماد به اقدامات سیاست‌گذاران سلامت و نظر مردم در مورد همکاری مقامات مؤثر بر بهداشت عمومی پرسیده شد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که در مقایسه با نتایج مطالعه مشابه در زمان قبل از همه‌گیری کرونا در فارس، نمره‌ی سلامت روان جامعه به نصف کاهش پیدا کرده است. به علاوه، زنان نسبت به مردان و جوانان نسبت به افراد بالای ۵۰ سال افت سلامت روان بیشتری را تجربه کرده‌اند. شرکت‌کنندگانی که اعتماد کمتری به رسانه‌ها و سیاست‌گذاران داشتند بیشتر در معرض مشکلات بهداشت روان بودند. از همین رو، حمایت روانی و مشاوره‌ای از مردم در این همه‌گیری که تهدیدکننده زندگی می‌باشد، از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین، سیاست‌گذاران باید از طریق فضای رسانه‌ای (دیداری، شنیداری و فضای مجازی) نسبت به ارائه آموزش‌ها در خصوص سلامت روان در طی این همه‌گیری اقدام کنند. همچنین، علاوه بر درمان بیماری‌های جسمی که فوریت هم دارند، نیاز است تا برنامه‌هایی برای پایش و مراقبت سلامت نیز در دستور کار داشته باشند.

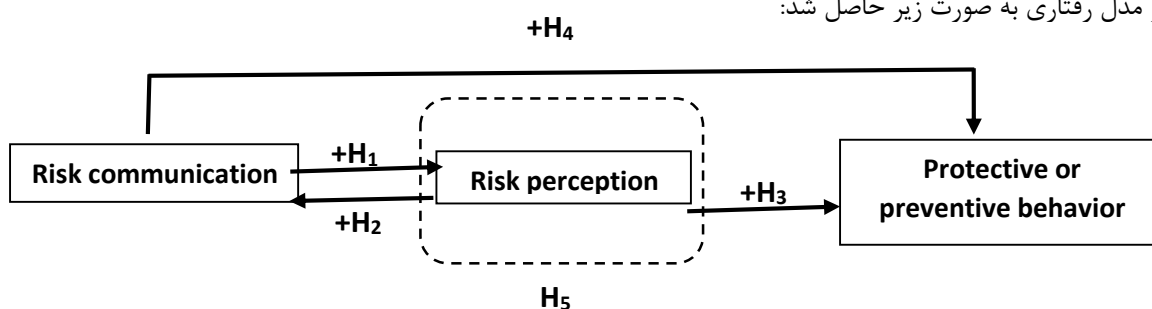
**Available at:** Mani A, Estedlal AR, Kamali M, Ghaemi SZ, Zarei L, Shokrpour N, Heydari ST, Lankarani KB. Mental health status during COVID-19 pandemic in Fars Province, Iran: timely measures. BMC Public Health. 2020 Dec;20(1):1-1. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09928-3>

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

مطالعات پیشین اهمیت درک مکانیسم "ارتباط خطر" و "اطلاع رسانی خطر" در همه گیری ها را نشان داده بودند. در همه گیری اخیر، سازمان جهانی بهداشت نقش "درک خطر" جهت توسعه رفتارهای محافظتی و برنامه ریزی جهت روش و محتوای انتقال خطر را در پاندمی کووید-۱۹ بسیار مهم دانست.

### روش مطالعه

این مطالعه با هدف پوشش دادن قسمت های مبهم این تعاملات طراحی و اجرا شد. این مطالعه با روش "مدل سازی معادلات ساختاری" (SEM) و با مشارکت ۳۲۱۳ نفر از استان های مختلف ایران، انجام شد. بر اساس یافته ها، تمامی فرضیه های مطالعه تایید و مدل رفتاری به صورت زیر حاصل شد:



### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

نتایج نشان داد که "ارتباط خطر" به صورت مستقیم و غیر مستقیم بر "درک خطر" تاثیرگذار است. در واقع "درک خطر"، نقش میانجی گری در انتقال اثر "ارتباط خطر" بر انجام رفتارهای محافظتی و پیشگیرانه دارد. از طرف دیگر، "ارتباط خطر" خود به تنهایی بر انجام رفتارهای محافظتی موثر می باشد.

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

مرگ در میان کارکنان سلامت بدلیل کووید-۱۹ درخور توجه است. طبق آمار رسمی در گزارش سازمان عفو بین الملل، تا تابستان ۱۳۹۹ بیش از سه هزار نفر از کارکنان نظام سلامت به دلیل کووید-۱۹ در جهان جان سپرده‌اند. با این حال، برآوردها نشان می‌دهد که رقم واقعی بالاتر است. بیشترین میزان مرگ گزارش شده در فدراسیون روسیه، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا بوده است. نکته حائز اهمیت این است که اغلب فوت شدگان در جهان از کارکنان غیرپزشک نظام سلامت بوده‌اند.

### روش مطالعه

این یک مطالعه کامنتاری (Comentary) بود که در ژورنال سلامت مدیترانه شرقی منتشر شده است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در ایران، تا تابستان ۱۳۹۹، ۱۳۸ نفر از کارکنان نظام سلامت جان سپردند. ۶۰ درصد جان‌سپردگان پزشک بودند شامل: ۳۲ درصد متخصصین و ۲۸ درصد پزشکان عمومی. مرگ در میان پزشکان منحصر به طبایی که بصورت معمول مراقبت از بیماران کرونایی را برعهده داشتند نبود و در تخصص‌هایی نظیر گوش و حلق و بینی، چشم پزشکی و دندانپزشکی نیز دیده می‌شد. عدم پایبندی به رعایت اصول پیشگیری در مراقبت‌های سرپایی ممکن است در ایجاد مرگ و میر بالاتر در پزشکان در برابر سایر کارکنان نظام سلامت در ایران نقش داشته باشد.

**Available at:** Lankarani KB. Why is COVID-19 more deadly among physicians than other health-care workers in the Islamic Republic of Iran? East Mediterr Health J. 2020;26(12):1440–1441. DOI: <https://doi.org/10.26719/emhj.20.134>



## چالش گروه‌های محروم جامعه و دسترسی آنها به مراقبت سلامت

دکتر مرضیه زنگنه، دکتر نجمه مرادی، دکتر لیلا زارعی، دکتر عزیز رضاپور، دکتر کامران باقری لنکرانی

۳۱ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

از آنجا که فائق آمدن همه جانبه بر بیماری‌های همه‌گیر از جمله کووید-۱۹، مستلزم پوشش همگانی جمعیت می باشد و جمعیت محروم و کم برخوردار به دلیل شرایط خاص اجتماعی و اقتصادی و زندگی در محیط های شلوغ، پتانسیل بیشتر برای ابتلا و انتقال بیماری به دیگران دارند.

### روش مطالعه

مطالعه فوق الذکر با هدف بررسی چالش های سیستم سلامت جهت پوشش این گروه از جامعه با بررسی دو سناریو رایج شامل: پوشش همگانی جمعیت محروم، افراد بدون کارت شناسایی، معتادان متهاجر، مهاجرین، و افراد بدون پوشش بیمه بدون قید و شرط و یا پوشش گروه های محروم بعد از بررسی واحد مددکاری بیمارستان، انجام شد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

از آنجا که در سناریوهای مختلف، میزان موانع دسترسی متفاوت است و با توجه به میزان احتمال انتقال که یک فرد مبتلا می تواند بیماری را در جمعیت وسیعی پخش کند. توصیه های لازم به سیاست گذاران ارائه شد.

**Available at:** Zanganeh M, Moradi N, Zarei L, Rezapour A, Bagheri LK. COVID-19: The Challenge of Disadvantaged Groups and their Access to Care (Letter to the Editor). <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=766409>

## پیروی از رفتارهای پیشگیرانه به دنبال شیوع کووید-۱۹ در ایران

دکتر لیلا زارعی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر گیتا افشارمنش، دکتر غلامحسین مهرعلیان، دکتر کامران باقری لنکرانی

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می‌دانستیم؟

از آنجایی که ایران و بسیاری از کشورهای جهان برای اولین بار و در بعضی موارد بعد از مدت زمان طولانی در حال تجربه کردن یک اپیدمی به این وسعت هستند، و از طرف دیگر مشخص نیست که شیوع کووید-۱۹ چه مدت برای بشریت باقی بماند. استراتژی غالب برای مقابله با شرایط کنونی، پیروی از رفتارهای پیشگیرانه و اقدامات توصیه شده است.

### روش مطالعه

این مطالعه با هدف بررسی واکنشهای رفتاری مردم به اقدامات محافظتی توصیه شده در طی بیماری همه گیر کووید-۱۹ (ویروس کرونا و ویروس جدید -۲۰۱۹) است. این اقدامات در دو دسته ی کلی شامل: اقدامات مبتنی بر فرد و اقدامات جامعه محور دسته بندی و مورد بررسی قرار گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

در این مطالعه، افراد تمایل خود را برای برخی از رفتارها در حین همه گیری و در چالش های واقعی در طی شیوع کووید-۱۹ نشان دادند. نتایج نشان داد که افراد برای اقدامات مبتنی بر فرد، در مقایسه با اقدامات مبتنی بر جامعه، کمتر تحت تأثیر مشخصات جمعیتی و اقتصادی قرار می گیرند و میزان تمایل به رفتارهای پیشگیرانه فردی بالاتر از رعایت محدودیت های اجتماعی است. بر این اساس، برخی پیامدهای عملی و واقع گرایانه برای ارتباط خطر موثر در مسائله ی بهداشت عمومی فعلی و آینده ارائه شده است.

## بررسی اثرات اقتصادی کووید-۱۹ بر خانوارهای ایرانی

دکتر لیلا زارعی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر فریمه رحیمی

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می‌دانستیم؟

همه‌گیری کووید-۱۹ پدیده‌ای جهانی و طبق برآوردها ادامه‌دار است، با ادامه پاندمی کووید-۱۹، نابودی هزاران حیات و میلیون‌ها معیشت در سراسر جهان اجتناب‌ناپذیر است و به همین دلیل اهمیت پارادوکس سلامت یا معیشت آشکارتر می‌شود.

### روش مطالعه

این مطالعه‌ی مقطعی با هدف بررسی تأثیر اقتصادی شیوع کووید-۱۹ بر خانوارهای ایرانی و استراتژی‌های مقابله‌ای و توانایی آنها در جبران زیان‌های اقتصادی انجام شد.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

تأثیر کووید-۱۹ بر وضعیت اقتصادی شرکت‌کنندگان و استراتژی‌های مقابله‌ای آنها بسته به کارفرما یا کارمند بودن آنها، سطح درآمد، شغل و سطح تحصیلات آنها متفاوت بود. بیشترین استراتژی‌های مقابله‌ی مالی به ترتیب دریافت وام یا قرض، کاهش مصرف خانوار، فروش دارایی‌ها و دریافت کمک مالی از دولت و خیریه‌ها بود.

## تقاضاء برای واکسن کووید-۱۹ و گزینه های سیاستی مرتبط با آن

دکتر نجمه مرادی، دکتر لیلا زارعی، دکتر عزیز رضاپور، دکتر سید تقی حیدری

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می‌دانستیم؟

اگرچه اخیراً سه واکسن کووید-۱۹ مورد تایید قرار گرفته است و در کشورهای نظیر آمریکا و انگلستان تزریق ها شروع شده است و سازمان جهانی بهداشت با همکاری سازمان های بین المللی تحت تشکیلات COVAX مترصد تامین واکسن با هدف دسترسی عادلانه به واکسن برای تمامی افرادی که به آن نیازمند هستند فرای نژاد و ملیت هستند، نکته مورد تایید عدم امکان تزریق واکسن رایگان برای همه افراد جامعه است. بنابراین بررسی تمایل به پرداخت برای این واکسن در مطالعات کشورهای مختلف دیده می شود.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی به روش ارزش گذاری مشروط با استفاده از یک پرسشنامه آنلاین با هدف بررسی تمایل به پرداخت مردم ایران برای واکسن کووید-۱۹ انجام شد.

### مطالعه موجود چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

میزان پذیرش واکسیناسیون و تمایل به پرداخت مثبت برای واکسن به ترتیب حدود ۷۰٪ و ۸۰٪ بود. افرادی که تمایل به پرداخت نداشتند، معتقد بودند که واکسیناسیون رایگان یک مسئولیت دولتی است. بالاترین مقدار تمایل به پرداخت ۲۶ دلار آمریکا برای واکسن با بیش از ۸۰٪ اثربخشی و نیازمند یکبار واکسیناسیون بود. به طور خلاصه، میانگین و متوسط سود سالانه واکسن فرضی ۲۳ و ۴ دلار آمریکا است. برآوردها نشان داد که تقاضای واکسن بی کشش است و به قیمت واکسن، اثربخشی واکسن، مدت زمان محافظت ایجاد شده، درک خطر فرد، سن، جنس و تحصیلات و درآمد حساس است. همچنین، متخصصان مراقبت های بهداشتی بیش از مشاغل دیگر برای این واکسن تقاضا داشتند.

## گروه های اولویت دار برای واکسیناسیون ویروس کرونا (COVID-19): توصیه های سیاستی به تصمیم گیران در ایران

دکتر نجمه مرادی، دکتر لیلا زارعی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر عزیز رضاپور

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می دانستیم؟

در پی شیوع کووید-۱۹ اکثر کشورهای دنیا به دنبال تأمین واکسن برای جمعیت تحت پوشش خود هستند. با وجود تلاش تشکیلات COVAX برای دسترسی عادلانه به واکسن، به نظر می رسد که کمیابی واکسن در سال اول ورود به بازار چشمگیر باشد.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی با هدف ارائه ی توصیه های علمی به تصمیم گیران در زمینه ی تخصیص واکسن و به منظور تسهیل تدوین سیاست واکسیناسیون COVID-19 در ایران انجام شده است. ۸۷۸ نفر در این مطالعه شرکت داشتند.

### مطالعه موجود چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

نتایج این مطالعه نشان داد که از نظر مردم ایران گروه های در معرض خطر (مانند افراد دارای بیماری های مزمن) و پرسنل بهداشت و درمان اولویت اول و دوم دریافت واکسن کووید-۱۹ هستند. انتخاب اولویت ها با سن، داشتن افراد زیر ۱۰ سال و یا بالای ۶۰ سال در خانواده و شاغل بودن در بخش بهداشت و درمان رابطه داشت. افراد با سن بیشتر، سیاست مداران و مدیران اجرایی را در اولویت بالاتری در مقایسه با سایر افراد قرار داده بودند. افراد شرکت کننده در مطالعه در زمینه ی اولویت بندی دریافت واکسن درون خانواده خود، بیشتر فردی غیر از خود را انتخاب کرده بودند و ترجیح می دادند که افراد مسن خانواده و یا کودکان، در صورت نیاز به انتخاب و معرفی یک نفر در خانواده خود، این واکسن را دریافت کنند.

## سرمایه اجتماعی ایران در مواجهه با کووید-۱۹: شواهدی از موج اول کووید-۱۹ در ایران

دکتر لیلا زارعی، دکتر احمد کلانه ساداتی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر غلامحسین مهرعلیان

۳۶ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می دانستیم؟

سرمایه اجتماعی به عنوان مفهومی است که قابلیت اثرگذاری بر عملکرد کشورها در حوزه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را دارد. بر اساس مطالعات موجود، سرمایه اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین شاخص‌های اثرگذار بر میزان توانایی کشورهای مختلف جهت پیشبرد برنامه‌های مقابله با همه‌گیری ویروس کرونا شناخته شده است و در مطالعات مختلف از کشورهای گوناگون بر اهمیت آن تأکید شده است.

### روش مطالعه

این مطالعه بصورت مقطعی در اسفند ماه ۱۳۹۸، با مشارکت حدود ۲۷۰۰ نفر از استان‌های مختلف ایران انجام شد.

### مطالعه موجود چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

نتایج این مطالعه نشان داد که سطح اعتماد اجتماعی بین مردم و دولت می‌تواند نشان دهنده سرمایه اجتماعی بالا باشد که عمده‌ترین شکل آن مشارکت مردم در پیروی از توصیه‌های بهداشتی و همچنین اعتماد مردم به ارائه اخبار مرتبط با کووید-۱۹ می‌باشد. حمایت اجتماعی از گروه‌های محروم و کم‌سواد و یا افراد با مشکلات مالی به عنوان بعد دیگری از سرمایه اجتماعی شهروندان ایرانی، شناخته شده و میزان آن در گروه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی بررسی شد. در کل، یافته‌های پژوهش نشان داد که مدیریت بیماری کووید-۱۹ نیازمند سطحی از سرمایه اجتماعی است که علاوه بر ارتباط متقابل بین افراد جامعه، ارتباط مردم و دولت بر آن اثرگذار است. بنابراین، فرضیه وجود ارتباط دو طرفه در این مورد مطرح شد. از این نظر همکاری متقابل بین شهروندان با دولت و نهادهای دولتی مانند ستاد ملی مبارزه با کرونا، توصیه می‌شود.

## نگرانی‌های رایج به دنبال شیوع کووید-۱۹ در ایران: یک مطالعه کیفی

دکتر سعید شهابی، دکتر لیلا زارعی، دکتر احمد ساداتی، دکتر سید تقی حیدری

۳۷ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می دانستیم؟

وجود نگرانی در پی آسیب‌های جانی و مالی ناشی از پاندمی کووید-۱۹ طبیعی به نظر می‌رسد. اما در مورد اینکه برای مردم ایران چه ابعادی از این نگرانی‌ها مهمتر است و در این شرایط چه احساسی دارند، مطالعه‌ای انجام نشده بود.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی با استفاده از یک پرسشنامه آنلاین که شامل سؤالات باز بود، به انجام رسید.

### مطالعه موجود چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

به دنبال تحلیل داده‌ها، نگرانی‌های بهداشتی، نگرانی‌های سیاسی و اجتماعی، نگرانی‌های اقتصادی و نگرانی‌های روانی مهم‌ترین یافته‌های این مطالعه بودند. از همین رو، لازم است تا راهبردها و سیاست‌های اثربخشی نظیر فراهم کردن حمایت‌های اقتصادی در حین و پس از این پاندمی از سوی نهادهای مسئول اتخاذ گردد.

**Available at:** Shahabi S, Sadati AK, Zarei L, Noroozi M, Tabrizi R, Heydari ST, Lankarani KB. The common concerns regarding the COVID-19 outbreak in Iran: Explored findings from a qualitative study. <https://assets.researchsquare.com/files/rs-26575/v1/7e7976c7-41ca-4626-8137-12960cda0ebf.pdf>

## نگرش عمومی به منابع شکل‌گیری شایعه در مورد همه‌گیری کووید-۱۹: شواهدی از ایران

دکتر محمد بناکار، دکتر لیلا زارعی، دکتر سعید شهابی، دکتر احمد ساداتی، دکتر سید تقی حیدری

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مطالعه چه می‌دانستیم؟

پیشرفت در فناوری منجر تنوع در روش‌های انتقال اطلاعات شده است. در مورد شیوع کووید-۱۹، به نظر می‌رسد اطلاعات نادرست خیلی سریعتر از خود بیماری شیوع پیدا می‌کند. شایعات گمراه‌کننده شمشیرهای دو لبه است که می‌تواند با کاهش تعهد به اقدامات بهداشتی و القاء رفتارهای غیرعلمی، از یک طرف باعث ترس و وحشت و از طرف مهار همه‌گیری را مختل می‌کند.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی در مورد منبع اطلاعات قابل اعتماد و همچنین اطلاعات نادرست به همراه درک مردم از علت انتشار اطلاعات نادرست در طول همه‌گیری کووید-۱۹ در فروردین ۱۳۹۹ انجام شد.

### مطالعه موجود چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

نتایج این مطالعه نشان داد که رسانه‌های اجتماعی طبق نظر اکثر شرکت‌کنندگان (۵۹/۳٪) منبع اصلی شایعه هستند. فقدان یک منبع خبری معتبر و رسمی به عنوان مهمترین علت شکل‌گیری شایعات از طرف شرکت‌کنندگان ذکر شده است. جهت بررسی ارتباط مشخصات دموگرافیک با اینکه فرد کدام رسانه را منبع اصلی شایعات دانسته است، از آزمون‌های تحلیلی استفاده شد. افراد دارای تحصیلات بالا و شغل دولتی بیشتر به رسانه‌های خارجی شک دارند ( $P < 0.01$ )؛ و مردان، افراد ۳۰-۵۰ ساله و افراد با درآمد متوسط معتقد بودند که رسانه‌های اجتماعی ( $P < 0.01$ ) شایعات را تولید می‌کنند. افراد با تحصیلات بالا ( $P < 0.000$ )، کارمندان دولت و افراد با درآمد متوسط ( $P < 0.008$ ) معتقد بودند که رسانه‌های ملی شایعه ایجاد می‌کنند. اگرچه این نتایج در برخورد اولیه با اپیدمی کرونا به دست آمد، اما مقامات به سرعت رسانه ملی را به عنوان منبع خبری معرفی کردند و این به رسانه‌ها و روزنامه‌نگاران اجازه داد تا فاصله بین خود و حوزه عمومی را کاهش دهند. پیشنهاد می‌شود که شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های خارجی در اپیدمی با مسئولیت‌پذیری بیشتری عمل کنند.

**Available at:** Banakar M, Sadati AK, Zarei L, Shahabi S, Heydari ST, Lankarani KB. Public sphere attitudes toward rumor sources on COVID-19 epidemics: Evidence from community perceptions in Iran. <https://assets.researchsquare.com/files/rs-30297/v1/d0a9044c-edc1-47a8-a587-18a28ea323fe.pdf>



## بررسی سرشت و منش شخصیتی افراد مسموم با متانول در شهر شیراز

دکتر علیرضا استدلال، دکتر آرش مانی، دکتر حسین مولوی وردنجانی، دکتر مهسا کمالی، دکتر لیلا زارعی، دکتر سید تقی حیدری، دکتر کامران باقری لنکرانی

۳۹ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

اپیدمی ویروس کرونا ممکن است به عنوان یک عامل استرس‌زا عمل کند، که هم بر سلامت جسمی و هم بر سلامت روان تأثیر بگذارد. افراد برای مقابله با این وضعیت استرس‌زا رفتارهای واکنشی مختلفی از خود نشان دادند. در ایران، یکی از انگیزه‌های رایج مصرف الکل، کنار گذاشتن مشکلات و کنار آمدن با استرس است. نشان داده شده است که عوامل شخصیتی با تأثیر بر انگیزه‌های نوشیدن، بر مصرف الکل تأثیر می‌گذارند.

### روش مطالعه

این مطالعه مقطعی بر روی ۱۳۵ بیمار مسموم با الکل پذیرفته شده در اورژانس در اواخر اسفند ۱۳۹۸ و اوایل فروردین ۱۳۹۹ و ۲۵۵ شرکت‌کننده‌ای که به صورت تصادفی از بین مردم شهر شیراز انتخاب شدند، انجام شد. پرسشنامه TCI (سرشت و منش شخصیت) و چندین سؤال در مورد ارتباط انگیزه مصرف الکل با بیماری کرونا بوده است. موضوع این سؤالات در مورد شنیدن خبری مبنی بر تأثیر الکل در پیشگیری و درمان بیماری کووید-۱۹ و اعتقاد به تأثیر الکل در پیشگیری و درمان کووید-۱۹ است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

مسمومیت با الکل بیشتر در مردان جوان مشاهده شد. با توجه به مزاج و شاخص شخصیت، میانگین نمرات جستجوی تازگی، پرهیز از آسیب و خود تعالی در گروه مسمومیت با الکل بیشتر از جمعیت نرمال بود. میانگین نمرات وابستگی به پاداش، همکاری و خودگردانی در جمعیت طبیعی بیشتر از گروه مسمومیت با الکل بود. میانگین نمره پشتکار بین گروه‌های مسموم با متانول و افراد طبیعی تفاوت معناداری نداشت. مصرف‌کنندگان الکل دارای نمرات بالاتری از جستجوی تازگی و خود تعالی و نمرات پایین‌تری از امتیازات وابستگی به پاداش، همکاری و خودگردانی بودند. این صفات با احتمال بالاتر با انواع اختلالات شخصیتی مرتبط هستند. بر اساس نتایج این مطالعه، مصرف الکل ارتباط تنگاتنگی با چگونگی سرشت و تکوین شخصیت فرد دارد. دانستن ابعاد رفتاری و سرشتی مصرف‌کنندگان الکل به افراد مسئول در درمان و پیشگیری مصرف الکل شامل سیاستگذاران سلامت، روانشناسان، روانپزشکان و درمانگران این امکان را می‌دهد که بصورت مؤثرتری نظام پیشگیری و درمان مصرف الکل را پایه‌ریزی کنند و درمان بیماران مبتلا به اعتیاد به الکل مؤثرتر انجام شود.

**Available at:** Estedlal A, Mani A, Vardanjani HM, Kamali M, Zarei L, Heydari ST, Lankarani KB. Temperament and character of patients with alcohol toxicity during COVID-19 pandemic. <https://assets.researchsquare.com/files/rs-39758/v3/a720c7e7-64e1-40ff-a2c0-8825908e1e06.pdf>

## انتظارات شهروندان از دولت در پاسخ به همه گیر کووید-۱۹: یک مطالعه مقطعی در ایران

دکتر لیلا زارعی، دکتر سعید شهابی، دکتر احمد کلاته ساداتی، دکتر کامران باقری لنکرانی، دکتر سید تقی حیدری

۴۰ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

دولت نهاد اصلی متولی کنترل همه‌گیری‌هاست. بنابراین، میزان انتظارات از قصد و ظرفیت دولت در همه گیری بر رفتار و انعطاف‌پذیری شهروندان تأثیر می‌گذارد. با توجه به شدت همه‌گیری کووید-۱۹ و نیاز فوری به همکاری مردم در روندهای پیشگیری و مبارزه، درک دیدگاه‌های عامه مردم بسیار مهم و آموزنده خواهد بود. این مطالعه به بررسی چشم اندازهایی نسبت به همه‌گیری کنونی در ایران پرداخته است. در واقع، ما تلاش کردیم تا با شناخت انتظارات عمومی، بستر مطلوبی برای سیاست‌های مؤثر در مواجهه با بیماری همه گیر کووید-۱۹ فراهم کنیم.

### روش مطالعه

این یک مطالعه مقطعی است و داده‌های متنی در سه حوزه جمع‌آوری شدند. ما برای بررسی دیدگاه‌های ایرانیان نسبت به واکنش دولت نسبت به همه‌گیری کووید-۱۹ از یک پرسشنامه آنلاین استفاده کردیم. شرکت‌کنندگان با استفاده از روش گلوله برفی و نمونه‌گیری دردسترس در سراسر کشور انتخاب شدند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل محتوای موضوعی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

به طور کلی، ۲۵۴۷ شرکت‌کننده با شرکت در این مطالعه موافقت و پرسشنامه آنلاین را تکمیل کردند. بر اساس یافته‌ها، ایرانیان انتظارات زیادی در مورد واکنش دولت به بیماری همه گیر کووید-۱۹ مطرح کردند که بر اساس آن سه مضمون اصلی استخراج شد: (۱) انتظارات مربوط به سلامت، (۲) انتظارات مربوط به سیاست‌ها و (۳) انتظارات مربوط به رسانه‌های جمعی. در این مطالعه، اکثر شرکت‌کنندگان بر لزوم در نظر گرفتن و پیگیری بیماران و خانواده‌های آنها، حمایت‌های مالی و بهداشتی در طول همه‌گیری، اعمال محدودیت‌های شدید و نظارت دقیق تأکید کردند. علاوه بر این، آنها بیان کردند که مقامات و خبرگزاری‌ها باید اصول صداقت و شفافیت را رعایت کنند. یافته‌های ما نشان داد که مردم انتظار دارند دولت و سایر نهادهای مسئول با اتخاذ سیاست‌های مؤثر، بار همه گیری را بر عهده بگیرند. یافته‌های این مطالعه می‌تواند به سیاست‌گذاران در آگاهی از انتظارات مردم و تدوین استراتژی‌های بهتر کمک کند.

**Available at:** Zarei L, Shahabi S, Sadati AK, Tabrizi R, Heydari ST, Lankarani KB. Citizens' Expectations from Government in Response to COVID-19 Pandemic: A cross-sectional study in Iran. <https://europepmc.org/article/ppr/ppr254532>

## تجارب پرستاران به دنبال پاندمی کووید-۱۹ در ایران

دکتر احمد کلاته ساداتی، دکتر سعید شهابی، دکتر لیلا زارعی، دکتر وجیهه طاهری، دکتر راضیه جیریایی، دکتر سید تقی حیدری

۴۱ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

به دنبال همه‌گیری کووید-۱۹، کارکنان نظام سلامت بویژه پرستاران با خطرات جدی مواجه شدند. هدف این مطالعه شناخت تجارب و دیدگاه‌های پرستاران نسبت به این همه‌گیری در ایران بود.

### روش مطالعه

در این مطالعه کیفی، از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته به منظور دستیابی به تجارب و دیدگاه‌های پرستاران نسبت به همه‌گیری کووید-۱۹ استفاده شد. در مجموع، ۲۴ پرستار شاغل در شهرهای قزوین، اراک، شیراز و کاشان در این مطالعه شرکت کردند. نمونه‌های مورد نظر با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. مصاحبه‌ها با استفاده از یک راهنمای مصاحبه حاوی سؤالات باز انجام گرفتند. این مطالعه در ماه مارس ۲۰۲۰ انجام گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بر اساس یافته‌ها، تقریباً تمامی مشارکت‌کنندگان به دنبال شیوع کرونا ویروس جدید، با یک دنیای مبهم روبه‌رو شده بودند. علاوه بر این، بسیاری از مشارکت‌کنندگان نسبت به کرونا ویروس آگاهی زیادی نداشتند و نسبت به برچسب خوردن و انتقال خطرات به اطرافیان و خانواده خود نگران بودند. از همین رو، ارائه تجهیزات و رویکردهای محافظتی و نیز فراهم آوردن حمایت‌های روانشناختی برای پرستاران در این شرایط، اجتناب‌ناپذیر است.

- **Available at:** Sadati AK, Zarei L, Shahabi S, Heydari ST, Taheri V, Jiriaei R, Ebrahimzade N, Lankarani KB. Nursing experiences of COVID - 19 outbreak in Iran: A qualitative study. Nursing open. 2020 Jan 1. DOI: [10.1002/nop2.604](https://doi.org/10.1002/nop2.604)

## کووید-۱۹ و افراد دارای ناتوانی: دیدگاه‌هایی از ایران

دکتر سعید شهابی، دکتر مریم جلالی، دکتر کامران باقری لنکرانی، دکتر محمد کمالی، دکتر پرویز مژگانی

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

افراد دارای ناتوانی به عنوان یکی از گروه‌های آسیب‌پذیر، همواره به دنبال بروز همه‌گیری‌ها با چالش‌های متعددی روبه‌رو می‌شوند. در این مطالعه تلاش کردیم تا مهمترین چالش‌های افراد دارای ناتوانی به دنبال همه‌گیری کووید-۱۹ را در ایران بررسی کنیم و راهکارهایی را به منظور بهبود ارائه دهیم.

### روش مطالعه

این مطالعه، حاصل تجارب و دیدگاه‌های تیم پژوهش در محیط‌های بالینی و نیز مراکز تحقیقاتی بود.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بر اساس شواهد موجود، میزان شیوع اختلالات بینایی در کشور حدود ۴ درصد است که با افزایش سن، میزان آن بصورت چشمگیری افزایش می‌یابد. از آنجا که تماس با سطوح، یکی از راه‌های رایج انتقال بیماری است و این گروه از افراد دارای ناتوانی نیز از حس لامسه خود برای انجام فعالیت‌های روزمره استفاده می‌کنند، خطر ابتلاء به بیماری کرونا ویروس جدید در آنها بالاست. بنابراین، ضدعفونی پیوسته سطوح و ارائه خدمات آموزشی پیشگیرانه به افراد نابینا و همچنین مراقبین و خانواده‌های آنها می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد.

افراد مبتلا به اختلالات شنوایی (با شیوع ۱۴ درصدی) دیگر گروه از افراد دارای ناتوانی در ایران هستند که در این روزها با چالش‌های متعددی مواجه شده‌اند. لب‌خوانی یکی از راه‌های معمول برقراری ارتباط از سوی این افراد است که به دنبال شیوع کرونا ویروس و استفاده از ماسک، چندان قابل استفاده نیست. علاوه بر این، از آنجا که افراد مبتلا به ناشنوایی شدید نسبت به صداهای مخفی (نظیر صدا از پشت سر) آگاه نیستند، در صورتی که سایرین به هنگام عطسه و سرفه اصول بهداشتی را رعایت نکنند، احتمال انتقال ویروس به آنها بویژه در فضاهای عمومی وجود دارد. متأسفانه در بسیاری از بخش‌های خبری مرتبط به ویروس کرونا و همچنین برنامه‌های آموزشی مرتبط، از مترجم زبان اشاره استفاده نمی‌شود. بنابراین، بهره‌گیری از مترجم زبان اشاره و همچنین ارائه آموزش‌های ویژه به افراد دارای اختلالات شنوایی می‌تواند راه‌حل‌های بالقوه در پاسخ به شرایط ایجاد شده باشد.

شست‌وشوی مکرر دست‌ها همواره به عنوان یکی از راه‌های پیشگیری از بیماری کرونا معرفی شده است اما برخی از افراد نظیر افراد قطع عضو از یک دست، دارای مشکلات فراوانی در شست‌وشوی مطلوب هستند. از آنجا که بسیاری از افراد در اثر حوادث ترفائیکی و یا بیماری‌هایی نظیر دیابت دچار قطع عضو از یک دست شده‌اند، لازم است تا تدابیر اثربخشی نظیر ارائه بطری‌های

مایع دستشویی و یا ضدعفونی‌کننده الکلی مناسب‌سازی شده برای این گروه‌ها در نظر گرفته شوند. علاوه بر این، افراد قطع عضو می‌بایست بصورت مکرر اقدام به ضدعفونی کردن پروتزهای خود کنند تا از احتمال انتقال ویروس جلوگیری نمایند. بنابراین، ارائه حمایت‌های مالی و بهداشتی از سوی دولت برای این گروه از افراد که معمولاً از اقشار کم درآمد جامعه هم هستند، ضروری به نظر می‌رسد.

افراد مبتلا به اختلالات فیزیکی که دارای شیوع نزدیک به ۱۰ درصد در بالغین و ۳۲ درصد در سالمندان می‌باشند، دیگر گروه آسیب‌پذیر در این شرایط می‌باشند. درصد بالایی از افراد مبتلا به ناتوانی‌های شدید فیزیکی قادر به رعایت اصول بهداشتی مورد تأکید نظیر استفاده از ماسک و دستکش نیستند. بنابراین لازم است تا خانواده‌ها و اطرافیان آنها نسبت به این موضوع آگاه شده و در رعایت اصول بهداشتی به آنها کمک کنند. علاوه بر این، بسیاری از گروه‌های ناتوان فیزیکی نظیر بیماران ام‌اس و سکتة مغزی برای دریافت خدمات توانبخشی، بصورت روزانه و یا هفتگی به مراکز درمانی مراجعه می‌کنند اما با توجه به تعطیلی و کاهش ساعت کاری بسیاری از مراکز درمانی و توانبخشی و همچنین محدودیت سفرهای درون و بین شهری، لازم است تا با استفاده از ظرفیت اینترنتی موجود در ایران و از طریق توانبخشی از راه دور و همچنین ویدئوکنفرانس، به ارائه خدمات مورد نظر این گروه‌ها اقدام گردد.

در ایران همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه، جمعیت افراد مبتلا به ناتوانی‌های ذهنی چشمگیر بوده و از طرفی، خدمات نگهداری و درمانی چندان مدونی هم ارائه نمی‌شود. از همین رو، در بسیاری از شهرهای ایران، افراد مبتلا به ناتوانی‌های ذهنی شدید به صورت آزاد در معابر و مراکز مرکزی و شلوغ حضور دارند که در این روزها و با شیوع بیماری کرونا ویروس، می‌توانند از جمله گروه‌های مستعد برای ابتلا به بیماری و همچنین انتقال ویروس باشند. بنابراین لازم است تا در کنار حفظ شأن و احترام این گروه‌ها، خدمات بهداشتی لازم به آنها ارائه شده و از رفتارهای پرخطر آنها در راستای قطع زنجیره انتقال ویروس جلوگیری شود. در کنار موارد مورد اشاره، فقر و ناتوانی دو روی یک سکه هستند و در بسیاری از شهرهای ایران (بویژه شهرهای پُرجمعیت)، افراد ناتوان برای کسب درآمد اقدام به دستفروشی و تکدی‌گری می‌کنند. بنابراین، با توجه به رکود اقتصادی حاکم و همچنین کاهش درآمد این گروه‌ها، ارائه یارانه‌های دولتی در کنار خدمات بهداشتی و درمانی، ضرورتی غیرقابل اجتناب است.

## اصلاح نظام سلامت به دنبال همه‌گیری کووید-۱۹: تحلیل با استفاده از چارچوب سه جریان کینگدان

دکتر سعید شهابی، دکتر کامران باقری لنکرانی

۴۴ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با وجود تمامی اقدامات صورت گرفته به منظور پیشگیری و کنترل همه‌گیری کووید-۱۹، نرخ ابتلاء و مرگ‌ومیر ناشی از این بیماری در ایران همچنان بالاست، به گونه‌ای که چالش‌های متعددی برای کل کشور و علی‌الخصوص نظام سلامت ایجاد کرده است. در این مطالعه تلاش داشتیم تا چالش‌های نظام سلامت را تحلیل نموده و راهکارهای را به منظور انجام اصلاحات مناسب ارائه دهیم.

### روش مطالعه

این مطالعه حاصل مطالب ارائه شده در پانل خبرگان و متخصصان سلامت است که مرداد ماه سال ۱۳۹۹ در مرکز تحقیقات سیاست‌گذاری سلامت برگزار گردید.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

علیرغم تمامی اقدامات صورت گرفته، وجود یکسری عوامل فرآیند مقابله با همه‌گیری کووید-۱۹ را کند کرده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: (۱) عدم پیگیری و ردیابی بیماران بالقوه؛ (۲) ممنوعیت دیر هنگام مسافرت‌های داخلی و خارجی؛ (۳) ضعف در تعریف و تشخیص بیماری؛ (۴) ادامه یافتن تجمعات؛ (۵) حمل و نقل عمومی ناکافی و ازدحام بیش از حد؛ (۶) شلوغ بودن مراکز درمانی؛ (۷) وجود مجتمع‌های مسکونی شلوغ؛ (۸) ضعف در همکاری و کار تیمی؛ (۹) تعلل در استفاده از مدل‌های پیش‌بینی‌گر به منظور تسهیل پیش‌بینی و (۱۰) نبود سیاست‌های جامع به منظور جلب حمایت‌های عمومی. علیرغم مشکلات موجود، موفقیت‌هایی نیز در طی این همه‌گیری مشاهده شد که برخی از آنها عبارت‌اند از: (۱) همکاری و تعامل نخبگان و رهبران دینی با سیستم بهداشت و درمان و حمایت آنها از تصمیمات اتخاذ شده؛ (۲) بهره‌گیری از شبکه مراقبت‌های بهداشتی اولیه برای ردیابی و شناسایی موارد مشکوک و همچنین تسهیل قرنطینه موارد مثبت در خانه؛ (۳) گسترش و تقویت سریع شبکه آزمایشگاهی در سراسر کشور؛ (۴) استفاده از زیرساخت‌های فناوری اطلاعات به منظور ثبت و ردیابی بیماران؛ (۵) موفقیت در مشارکت سازمان‌های غیردولتی و شرکت‌های دانش بنیان در تهیه وسایل و تجهیزات محافظت شخصی؛ (۶) موفقیت در اجرای اقدامات پیشگیرانه و سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی در برخی از محیط‌های دشوار مانند زندان‌ها و ترخیص موقت افراد زندانی (۷) استفاده از آموزش مجازی و دور نگه داشتن دانش آموزان و دانشجویان از محیط عمومی. در ادامه راهکارهایی به منظور بهبود نظام سلامت (بویژه وزارت بهداشت) به دنبال همه‌گیری ارائه می‌شوند: (۱) تقویت ابعاد برنامه‌ریزی و فرآیند نظارت راهبردی؛ (۲) حرکت به سمت چابکی و خلاقیت؛ (۳) استفاده از متخصصین مربوطه؛ (۴) کاهش وظایف اجرایی و افزایش وظایف

تولیتی؛ ۵) بهبود ارتباط با عموم جامعه و کسب حمایت از آنها؛ ۶) مدیریت اثربخش همکاری‌های بین بخشی و غیره. در مجموع، با وجود اینکه همه‌گیری کووید-۱۹ چالش‌های متعددی برای نظام سلامت ایران ایجاد کرده است، فرصت‌های بیشماری نیز به منظور انجام اصلاحات در نظام سلامت فراهم کرده است که با توجه به آنها می‌توان در راستای ارتقای نظام سلامت ایران حرکت کرد.

## بررسی دیدگاه مردم نسبت به مدیریت دولت در بحث کووید-۱۹: یک مطالعه کیفی

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر بهنام هنرور، محمدرضا رحمانیان حقیقی، دکتر احمد کلاته ساداتی

۴۶ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

بررسی اکتشافی نظرات شهروندان در دوره پاندمی کووید-۱۹ می‌تواند راهکارها و دیدگاه‌های مناسبی را در اختیار سیاست‌گذاران در عرصه سلامت قرار دهد. مردم به عنوان دریافت‌کنندگان خدمات سلامت، و همچنین به عنوان افرادی که رفتار آنان می‌تواند در پخش یا کنترل بیماری نقش مهمی ایفاء کند، تأثیر بسیار بزرگی بر کنترل بیماری دارند. تاکنون، پژوهش‌های اندکی در این زمینه صورت گرفته است و نیاز است تا نظرات مردم مورد بررسی قرار گرفته و سیاست‌گذاران، سیاست‌های آتی خود را در این راستا تعریف نمایند.

### روش مطالعه

در این پژوهش کیفی با استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، در اسفند و فروردین ماه، نظرات مردم شهر شیراز در زمینه بحث مدیریت بیماری از سوی دولت مورد توجه قرار گرفت. در نهایت پس از انجام ۷۰ مصاحبه، اشباع نظری صورت گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

نتایج این پژوهش را می‌توان در چهار حیطه "اعتماد و پاسخگویی"، سیاست‌گذاری در دوره پاندمی"، "مدیریت اقتصادی" و "مدیریت پاندمی کرونا" طبقه‌بندی نمود. در بحث اعتماد و پاسخگویی، در بین مردم این احساس وجود داشت که مسئولین صادقانه با مردم موضوعات را در میان نمی‌گذارند. برخی از مردم به فاصله بین مردم و مسئولین اشاره نمودند و اینکه مسئولین درک مناسبی از شرایط زندگی مردم ندارند. عدم شفاف‌سازی مسئولین در مورد منبع شروع کرونا در ایران یکی از مواردی بود که باعث افزایش بی‌اعتمادی مردم نسبت به مسئولین شده بود. در این زمینه مردم انتظار داشتند تا مسئولین توضیحات کافی ارائه دهند. در بحث مدیریت بیماری سه حیطه "استفاده از تمامی ظرفیت‌های موجود جهت کنترل بیماری"، "توجه مسئولین به بحث سلامت روان مردم" و در نهایت "اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی" از جمله مواردی بود که مورد توجه مردم قرار داشت. در بحث مدیریت شرایط اقتصادی سه حیطه "اولویت دادن به گروه‌های با درآمد پایین"، "توجه به آسیب‌های اقتصادی به مردم" و "ایجاد یک سیستم حمایتی مناسب" از جمله مواردی بود که مردم به آن اشاره نمودند. در بحث مدیریت بیماری سه زیر مجموعه "افزایش دانش مردم در ارتباط با بیماری کرونا"، "فراهم آوردن نیازهای بهداشتی مردم (همانند ماسک و مایع ضدعفونی)" و در نهایت "فراهم آوردن نیازهای درمانی بیماران کرونایی" مورد توجه مردم قرار گرفته بود.



### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

بیماری التهابی روده یک بیماری مزمن التهابی دستگاه گوارش است که با دوره‌های شدت یافتن بیماری همراه است. بیماران التهابی روده بعضاً داروهای تضعیف کننده سیستم ایمنی مصرف می کنند. بیماران نیازمند پیگیری مداوم بیماری بوده و برخی علائم گوارشی بیماران با کرونا مشابه است. در حالی که پاندمی کرونا کلیه بیماران مزمن را تحت تاثیر قرار داده است، مطالعات مشابه در کشور های مختلف نشان دادند که بروز کرونا در این بیماران مشابه افراد عادی جامعه است. در این مطالعه ما قصد داشتیم نگرانی اصلی بیماران را در یک مطالعه مقطعی و بروز بیماری کرونا را در این بیماران بررسی کنیم.

### روش مطالعه

در این مطالعه هم گروهی آینده نگر، بیماران مبتلا به بیماری های التهابی روده در استان فارس مشارکت داشتند. اطلاعات تماس بیماران التهابی روده از بیمارستان های شهر شیراز شامل بیمارستان نمازی، فقیهی، کوثر، ام آر آی، مادر و کودک، دنا و بوعلی سینا طی ۱۰ سال گذشته جمع آوری شد. همچنین اطلاعات تماس بیماران کلینیک سرپایی نیز بررسی و موارد تکراری حذف شدند. در مجموع با ۵۶۰ بیمار تماس انجام شد که تنها ۲۱۲ بیمار پاسخگو بودند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بر اساس یافته های این مطالعه، بروز تجمعی در کشور تا تاریخ ۳۰ آبان ماه ۲۶ نفر در هر ۱۰۰ نفر در فارس بود و این عدد برای بیماران التهابی روده حدود ۴۷ در هزار نفر است. علت بالاتر بودن میزان ابتلاء در این گروه، اطلاعات بالاتر و رعایت بیشتر پروتکل ها توسط این گروه می تواند باشد. پیگیری تیم ما جهت آموزش مجازی این افراد در این مدت، رضایت بالایی در بیماران به همراه داشت. بیشترین نگرانی بیماران مربوط به مواردی بود که بنا بود به بیمارستان بروند: نگران مبتلا شدن خود بودند یا نگران اینکه تخت خالی در زمان تشدید بیماری در بیمارستان در دسترس شان نباشد.

## شروع پاندمی کووید-۱۹ در ایران چه موقع بود؟ شایعات علیه مدیریت موارد اضطراری بهداشت عمومی

دکتر حسین مولوی، دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر امیرحسین حسینی

۴۸ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

کنترل همه‌گیری بیماری‌های عفونی بدون حمایت و مشارکت عموم جامعه امکان‌پذیر نیست. از طرفی، این حمایت بدون اعتماد عموم به مسئولین و سیاستگذاران قابل دستیابی نخواهد بود. در ارتباط با همه‌گیری کووید-۱۹ در ایران، برخی شایعات ادعا می‌کردند که وزارت بهداشت ایران اطلاعات مربوط به شروع اپیدمی را به موقع بیان نکرده است. به دنبال این شرایط، این شایعات به صورت سازمان یافته به صورت انفجاری پخش می‌شدند. این تبلیغات می‌تواند اعتماد عمومی به سیستم بهداشتی را از بین ببرد که نتیجه آن از دست رفتن حمایت عمومی و مشارکت در کنترل اپیدمی در حال انجام خواهد بود که می‌تواند به شکست کنترل اپیدمی منجر گردد.

### روش مطالعه

ما داده‌های موجود در روندهای گوگل در ارتباط با همه‌گیری کووید-۱۹ را مورد استفاده قرار دادیم و آنها را با داده‌های ارائه شده از سوی وزارت بهداشت ایران مقایسه کردیم. داده‌های مرتبط با جستجوی ایرانیان در گوگل درباره علائم کووید-۱۹ شامل تب و سرفه در طی بازه ۱۲ دسامبر ۲۰۱۹ تا ۵ مارس ۲۰۲۰ مورد بررسی قرار گرفتند.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

بر اساس یافته‌های این مطالعه، در روند جستجوی ایرانیان در گوگل برای علائم کووید-۱۹ قبل از اعلام اپیدمی، افزایش یا نقطه مشترک قابل توجهی مشاهده نشد. بر اساس نتایج تحلیل، نقطه مشترک تخمینی ۱۸ فوریه ۲۰۲۰ بود، این در حالیست که اولین موارد کووید-۱۹ بطور علنی در ۱۹ فوریه سال ۲۰۲۰ اعلام شد. بنابراین، به نظر می‌رسد که بر اساس این مطالعه روند تاخیری در اعلامیه وزارت بهداشت و اطلاع رسانی عمومی درباره تاریخ شروع اپیدمی و یافتن مورد شاخص وجود ندارد.

**Available at:** Vardanjani HM, Lankarani KB, Hassani AH. What Was the Starting Date of the COVID-19 Epidemic in Iran? Rumors against Management of Public Health Emergencies. Iranian Journal of Public Health. 2020 Dec 9. DOI: <https://doi.org/10.18502/ijph.v49i12.4836>

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

بانوان در معرض خطر بالاتری برای اضطراب و افسردگی هستند. در این خصوص مادران باردار بدلیل تغییرات هورمونی، رویارویی با شرایط جدید بارداری و تولد نوزاد، در معرض سطح بالاتری از اضطراب و افسردگی قرار دارند. علاوه بر موارد فوق الذکر، در ابتدای سال ۲۰۲۰ جهان با پاندمی کووید-۱۹ مواجه شد که دارای قابلیت انتقال بالا، علائم بسیار متنوع از موارد بی‌علامت تا موارد بسیار شدید که منجر به انتوباسیون و حتی مرگ بیماران می‌شود. با توجه به احتمال بالاتر ابتلای مادران باردار، و همچنین احتمال ابتلای نوزاد آنها انتظاری رود مادران باردار با سطح بالاتری از اضطراب و افسردگی مواجه شوند. لذا بر آن شدیم تا انجام یک مطالعه مقطعی، سطح اضطراب و افسردگی مادران باردار را در شیراز در فروردین ماه ۱۳۹۹ بسنجیم.

### روش مطالعه

یک مطالعه مقطعی که در فروردین ماه ۱۳۹۹ در استان فارس انجام شد. ابزار جمع‌آوری شامل سؤالات جمعیت‌شناختی، تاریخچه پزشکی و مامایی و پرسشنامه افسردگی، اضطراب و استرس ۲۱ (DASS-21) بود که بصورت آنلاین درآمد. سپس به مادران باردار که اطلاعات آنها در بانکهای اطلاعاتی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شیراز ثبت شده بود تماس گرفتیم و لینک پرسشنامه ارسال شد. همچنین لینک پرسشنامه از طریق پزشکان شاغل در شیراز در اختیار مادران باردار واجد شرایط قرار گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

۵۴۰ مادر باردار در این مطالعه شرکت کردند که محدوده سنی آنها بین ۱۷ تا ۴۹ سال با میانه ۳۱ سال بود. میانگین سن ازدواج ۷/۷ سال با انحراف معیار ۵/۳ سال بود. میانگین سن بارداری ۲۹ ماه با محدوده ۷-۴۰ ماه بود. شایعترین بیماریهای همراه در مادران به ترتیب کم کاری تیروئید (۷,۸ درصد)، دیابت (۵,۷ درصد) بود. افسردگی بصورت معناداری در مادرانی که بیمه نداشتند بالاتر بود (OR= 2.5). افسردگی بصورت معناداری در مادرانی که سطح سلامتی خود را پایین میدانستند بالاتر بود (OR= 27.8). مادرانی که دو یا بیشتر بیماری همراه داشتند ۳/۷ برابر سطح اضطراب بالاتری داشتند.

### و شهید دستغیب: یک مطالعه کیفی

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر بهنام هنرور، محمدرضا رحمانیان حقیقی

#### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

با توجه به پیک‌های متناوب بیماری از اسفند تا کنون، مسئولین و پرسنل درمانی و غیر درمانی بیمارستان‌ها به انحای مختلف درگیر این بیماری بوده‌اند. این امر باعث شده است تا کادر درمانی و کارمندان بیمارستان تحت فشار کاری شدیدی قرار گیرند. از یک سو کارمندان بیمارستان، درگیر مواجهه با بیماران مبتلا به کرونا و تلاش جهت تسریع بهبود آنها هستند و از سوی دیگر، ارتباط مداوم با بیماران کرونایی باعث ایجاد دغدغه‌های مختلف سلامت برای کارکنان و خانواده‌های آنان شده است. همین امر باعث افزایش فشار کاری بر این قشر گردیده است. از همین رو، نیاز به حمایت‌های مسئولین بیمارستان و همچنین دانشگاه علوم پزشکی از کادر درمانی بیش از پیش احساس می‌شود. این پژوهش به دنبال بررسی دیدگاه پرسنل بیمارستانی در زمینه مدیریت بحث کرونا در دو سطح بیمارستانی و دانشگاهی بوده است.

#### روش مطالعه

بر این اساس، مصاحبه‌ای نیمه ساختار یافته طراحی گردید و در دو بیمارستان علی اصغر شیراز (به عنوان مرکز کرونا در شهر شیراز) و بیمارستان شهید دستغیب (به عنوان بیمارستانی که تنها بیماران غیر کرونایی را ویزیت می‌کند) نظرات پرسنل در دو زمینه مدیریت بیمارستان و مدیریت دانشگاه در زمینه بحث کرونا مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع، ۹۵ مصاحبه در بیمارستان علی اصغر و ۸۰ مصاحبه در بیمارستان علی اصغر انجام شد.

#### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

بر اساس نتایج این پژوهش، عملکرد مسئولین بیمارستانی و دانشگاهی را می‌توان در چهار زیر طبقه "ارائه لوازم حفاظتی"، "شرایط کاری نیروها"، "حمایت‌های روحی و روانی" و "حمایت‌های مالی" طبقه‌بندی نمود. در بحث ارائه لوازم حفاظتی، حمایت‌های نسبتاً مناسبی صورت گرفته است و پرسنل نسبتاً از این خدمات رضایت نسبی داشتند. با این حال، همچنان کمبودهایی نیز دیده می‌شود، به گونه‌ای که توجه به نیروهای اداری، که آنان نیز با بیماران کرونایی و یا خانواده‌های آنان در ارتباط هستند، اندک است. در بحث شرایط کاری، کمبود شدید نیرو باعث گشته است تا پرسنل بیمارستان علی اصغر (به عنوان بیمارستان مرکز کرونا در شیراز) بسیار خسته باشند، که با توجه به متواتر بودن این امر در پاسخ‌ها، یکی از چالش‌های مهم مدیریت این بیمارستان در آینده نزدیک خواهد بود. البته این مورد در بیمارستان شهید دستغیب بسیار کمتر مطرح شده بود.

در این بیمارستان بیشتر انتقادات در زمینه عدم توجه کافی مدیریت بیمارستان به کاهش شیفت‌های کاری پرسنل و عدم همکاری مناسب در بحث مرخصی‌های پرسنل بود.

در بحث حمایت‌های روحی و روانی، پرسنل از حمایت‌های مسئولین بیمارستانی رضایت داشتند. هر چند که به گفته پرسنل، حضور تمامی مسئولین بیمارستانی در بخش‌ها می‌تواند روحیه پرسنل را در این شرایط ارتقاء دهد. در کنار این امر، توجه بیشتر به خانواده پرسنل یکی از درخواست‌هایی بود که از سوی مصاحبه‌شوندگان مطرح شد. در نهایت از دیدگاه مالی، پرسنل نارضایتی‌های زیادی در این زمینه داشتند که به نظر می‌رسد این امر در میان مدت، مشکلات عدیده‌ای را برای بیمارستان‌ها ایجاد نماید. در سطح دانشگاهی نیز، عدم توجه مسئولین دانشگاهی به پرسنل بیمارستانی، عدم برقراری ارتباط مناسب بین پرسنل و مسئولین دانشگاهی، تبعیض‌ها و مشکلات استخدامی بخصوص در زمینه نیروهای شرکتی و عدم پرداخت مطالبات نیروها؛ از مهمترین مطالب مطرح‌شده از سوی مصاحبه‌شوندگان بود.

## تعیین آگاهی و عملکرد جامعه در زمینه مراقبت کووید-۱۹: یک مطالعه میدانی

دکتر حسن جولایی و همکاران

۵۲ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می دانستیم؟

پاندمی کووید-۱۹ به صورتی برق‌آسا تمام دنیا را درنوردید و فاجعه مرگ میلیون‌ها نفر و ابتلاء ده‌ها میلیون را رقم زد. این در حالی است که نقش جامعه و رفتارهای مراقبتی آنها بیش از هر بیماری دیگری نمود می‌یابد. کشورهای مختلف برای آموزش جامعه و ترغیب رفتارهای بهداشتی و محافظتی بین آنها برنامه‌های فراگیری را اجراء کردند. کشور ما هم از این بیماری مستثنی نبود و سیستم سلامت کشور در حالی تمام عیار درگیر این اپیدمی شد که مردم با آن همراه نبودند. لذا برای تعیین میزان آگاهی و عملکرد مردم ایران در زمینه رفتارهای محافظتی طرح حاضر اجراء شد.

### روش مطالعه

در این مطالعه یک پرسشنامه آنلاین طراحی شد و پس از اخذ نظر کارشناسان به منظور تأمین پایایی آن بصورت آنلاین در دسترس همگان قرار گرفت. در فاز ابتدایی پس از تکمیل پرسشنامه توسط ۴۵ نفر روایی آن مورد ارزیابی قرار گرفت که بر اساس آلفای کرونباخ روایی لازم را داشت. در ادامه، مجموعاً ۹۲۵ نفر از سراسر کشور آن را تکمیل کردند. داده‌ها از طریق نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می نماید؟

نتایج حاکی از سطح پائین آگاهی عموم از بیماری و نحوه انتقال و پیشگیری آن بود. همچنین تنها ۵۶ درصد از شرکت کنندگان عملکرد صحیح در مورد شستن دست‌ها، استفاده از ماسک و دستکش را داشتند. جنسیت، شغل، سطح سواد، قیمت کالاهای بهداشتی و در دسترس بودن آنها (در زمان مطالعه کمبود داشت و قیمت‌ها کنترل نشده بود) از مهمترین متغیرهای تأثیرگذار بر آگاهی و عملکرد پاسخ دهندگان بود. نکته مهم این که ۱۰ درصد شرکت کنندگان در سطح پائین آگاهی و عملکرد قرار گرفتند. از همین رو، پیشنهادات زیر به منظور بهبود وضعیت فعلی پیشنهاد می‌گردند؛ (۱) انجام کمپین‌های پی‌درپی جهت افزایش آگاهی جامعه و حساس کردن آنها نسبت به مخاطرات بیماری، (۲) توجه ویژه به گروه‌های خاص با آگاهی و عملکرد ضعیف مانند مردان، افراد کم سواد، شغل‌های حساس، (۳) تأمین دسترسی به مواد و وسایل حفاظتی به ویژه برای اقشار کم درآمد، (۴) پایش میزان خطر درک شده و آگاهی و عملکرد مردم به صورت مرتب به منظور اصلاح سیاست‌ها و (۵) بکارگیری و یا اصلاح مراوده خطر با جامعه.

## اطلاع‌رسانی و مراوده خطر و جلب مشارکت مردم در اپیدمی‌ها؛ درس‌هایی از همه‌گیری کووید-۱۹

دکتر کامران باقری لنگرانی، دکتر حسین ملک‌افضلی، دکتر محمد حسین تقدیسی، دکتر اسدالله رجب و سایر همکاران

۵۳ |

### قبل از انجام این تحقیق در مورد موضوع مورد مطالعه چه می‌دانستیم؟

اطلاع‌رسانی و مراوده خطر و جلب مشارکت مردمی از الزامات برنامه‌ریزی و اقدام در همه‌گیری هستند. توجه به خصوصیات پیام؛ فرستنده و مخاطب باعث موفقیت در این امر مهم است. هدف از انجام این مطالعه، معرفی ارکان اصلی در اطلاع‌رسانی برای آگاهی‌بخشی هدفمند به مردم جامعه است.

### روش مطالعه

این نوشتار، با مروری بر مقالات و دستورالعمل‌های علمی و معتبر مرتبط تدوین شده است.

### مطالعه حاضر چه اطلاعات جدیدی را به دانش موجود اضافه می‌نماید؟

اقدام صحیح و اثرگذار در این عرصه با توجه به این اصول ممکن خواهد بود: مشارکت مردمی، برنامه‌ریزی، معتبر بودن، توجه به سایر منابع اطلاعاتی، تأمین بودجه و ملاحظات اخلاقی. در اطلاع‌رسانی و مراوده خطر، فرهنگ و اعتقادات و فهم مردم از واقعه اهمیت به‌سزایی دارند. مردم را باید در نگران بودن محقق دانست و حتی‌الامکان روش‌های مشارکتی، تشویقی و ترویجی را پیگیری کرد و به روش‌های تحکمی به عنوان آخرین راه‌حل که گاهی هم‌گریزناپذیرند توجه کرد. در مجموع، در طی پاندمی کووید-۱۹ مجموعه‌ای از تجارب موفق و ناموفق رخ داد که بازخوانی آنها می‌تواند به بهبود عملکرد در این عرصه بیانجامد.

**Available at:** Risk Communication and Community Engagement in Epidemics, Lessons from COVID-19 Pandemic. 3. 2020; 4 (1):20-25. <http://ijhp.ir/article-1-184-fa.html>